

વર્ષ: ૦૨ - અંક: - ૨૪- માર્ચ ૨૦૨૫

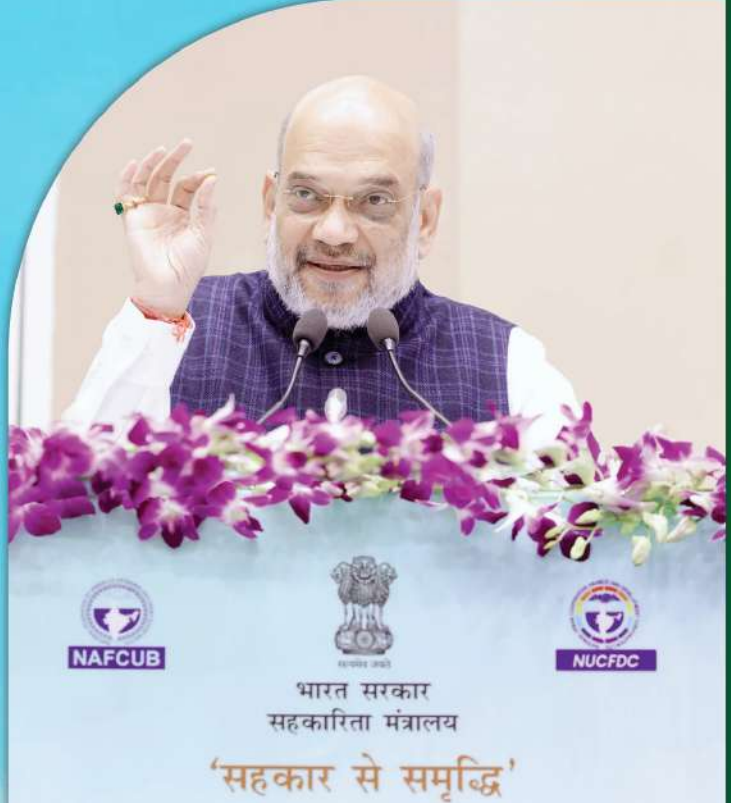

સર્વ સહકાર, સર્વ સાકાર

સહકાર ઉદય

સહકારિતામાં સુધાર

કોઓપરેટિવ
બેંકો સશક્ત
થઈ રહ્યા છે

શહરી સહકારી બેંકોં કે અમ્બેલા સંગઠન

દેશવાસીઓની મુસાફરી માં
સરળતા એ સરકારની સર્વોચ્ચ
પ્રથમિકતા છે

10

દેશવાસીઓની મુસાફરી
માં સરળતા એ સરકારની
સર્વોચ્ચ પ્રથમિકતા છે

12

સર્વ સહકાર, સર્વ સાકાર

સહકાર
ઉદય

વર્ષ: ૦૨ - અંક: - ૨૪- માર્ચ ૨૦૨૫

(મુખ્ય સંપાદક)
સંતોષ કુમાર શુક્લાસંપાદક
રોહિત કુમાર
સહાયક સંપાદક
અંક અંજલિદીપ

સભ્યો

માધવી એમ.વિપ્રદાસ
વિવેક સક્ષેના
દિનેશ પ્રતાપ સિંહ
રશીદ આલમજો સહકાર ઉદય માટે આપના કોઈ સૂચનો,
પ્રતિસાદ, અથવા સંબંધિત લેખો હોય તો
કૃપા કરીને અમને અહીં ઇમેઇલ કરો:

sahkaruday@iffco.in

પ્રકાશન માટેનું અંતિમ નિર્ણય
સંપાદકીય મંડળ દ્વારા લેવામાં આવશે.જોઈન્ટ જનરલ મેનેજર
(સહકારી વિકાસ) ઇફ્કો સદન, સી-1,
ડિસ્ટ્રિક્ટ સેન્ટર, સાકેત પ્લેસ,
નવી દિલ્હી 110017
તમે અમારો સંપર્ક અહીં પણ કરી શકો છો:

iffco.coop

IFFCO_PR

iffco_coop

પ્રકાશક: ઇન્ડિયન ફાર્મસ કૌટિલાઇઝર
કોઓપરેટિવ લિ.
પ્લોટ: રોયલ પેસ, બી-81, ઓખલા
ઇન્ડસ્ટ્રીયલ એરિયા, ફેઝ-1, નવી
દિલ્હી-110020

આવરણ કથા

સહકારિતામાં સુધાર: કોઓપરેટિવ બેંકો થઈ
રહ્યા છે સશક્તકેન્દ્રિય સહકારિતા મંત્રાલયની સ્થાપના પછી સહકારિતામાં
સુધારાની પ્રક્રિયાને ગતિ મળી છે અને સહકારી બેંકોને આધુનિક
બનાવવા માટે ઘણા મહત્વપૂર્ણ પગલાં ઉઠાવવામાં આવ્યા છે.
કેન્દ્રીય ગૃહ અને સહકારિતા મંત્રી શ્રી શાહના નેતૃત્વ હેઠળ
મંત્રાલયે સહકારી બેંકોની કાર્યપણાની ને અસરકારક બનાવવા
માટેની પહેલો -અસરકારક સાબિત થઈ રહી છે.

પૃષ્ઠ 06

પૃષ્ઠ 14

વિકસિત ભારત બનાવવામાં
ઇન્વેસ્ટમેન્ટ સમિટની ભૂમિકા
મહત્વપૂર્ણ રહેશેપ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્ર મોદીએ દેશના યુવાનો
અને 140 કરોડ જનતા સમક્ષ 2047 સુધી
ભારતમાં સંપૂર્ણ વિકસિત રાષ્ટ્ર બનાવવાનો
અને 2027 સુધી દુનિયાની ત્રીજી સૌથી મોટી
અર્થવ્યવસ્થા બનાવવાનો લક્ષ્ય નિર્ધારિત
કર્યો છે.

પૃષ્ઠ 22

દેશમાં સત પ્રતિષ્ઠિત રોજગાર
પૂરું પાડવા માટે સહકારિતા
જ એકમાત્ર વિકલ્પ

પૃષ્ઠ 24

સૌનો ઇલાજ - સૌનો આરોગ્ય
એ જ છે 'સૌનો સાથ - સૌનો
વકાસ'.

પૃષ્ઠ 28

મહિલાઓના નેતૃત્વવાળી સહકારી
સમિતિઓ ભારતના આર્થિક વિકાસને
પ્રોત્સાહન આપી રહી છે: સંઘાણી

પૃષ્ઠ 16

ટેક્સટાઇલ ક્ષેત્ર વિકસિત ભારતનું
વણાટ કરી રહ્યું છેભારત ટેક્સ હવે જબરદસ્ત વૈશ્વિક ટેક્સટાઇલ
કાર્યક્રમ બની ગયું છે. તે વિશ્વભરના નીતિ
નિર્માતાઓ, સીઈઓ અને ઉદ્યોગપતિ ઓ
માટે વ્યવસાય, સહયોગ અને ભાગીદારી
માટે એક મજબૂત મંચ બની રહ્યું છે.

પૃષ્ઠ 18

પૂર્વોત્તર વિના ભારત અને ભારત
વિના પૂર્વોત્તર અધૂરો : શ્રી અમિત

પૃષ્ઠ 19

વૈશ્વિક મહાશક્તિ તરીકે ઊભરી રહ્યો
છે ભારત

પૃષ્ઠ 20

વૈશ્વિક મહાશક્તિ તરીકે ઊભરી
રહ્યો છે ભારત

સહકારી બેંકોનું બદલાતું રૂપ

બેંકિંગ પ્રણાલી કોઈપણ દેશમાં આર્થિક રીઠ્ઠ તરીકે કાર્ય કરે છે. તે માત્ર વ્યક્તિઓ અને વ્યવસાયો માટે નાણાકીય સુરક્ષા પૂરું પાડતી નથી, પરંતુ સમગ્ર અર્થવ્યવસ્થાના સરળ સંચાલનમાં પણ મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવે છે. ભારતમાં ગ્રામિણ ઋણ વિતરણ પ્રણાલી મુખ્યત્વે સહકારી બેંકો પર આધારિત છે, કારણ કે તેમનું નેટવર્ક અને વ્યવસાયિક ક્ષમતા વિશાળ છે. સહકારી ક્ષેત્રમાં નાણાંનો પ્રવાહ સુનિશ્ચિત કરવા માટે સહકારી બેંકોની ત્રિ-સ્તરીય રચના સ્થાપવામાં આવી છે, જેમાં સૌથી ઉપર રાજ્ય સહકારી બેંક હોય છે, ત્યારબાદ જિલ્લાકક્ષાએ જિલ્લા કેન્દ્રીય સહકારી બેંક અને અંતે જમીન સ્તરે પ્રાથમિક કૃષિ ઋણ સહકારી સમિતિઓ (PACS) કાર્યરત હોય છે.

વિતેલા વર્ષોમાં સહકારી બેંકિંગ ક્ષેત્રમાં નોંધપાત્ર સુધારા કરવામાં આવ્યા છે, જેથી તેની કાર્યક્ષમતા, પારદર્શિતા અને સ્થિરતા વધારી શકાય. માનનીય સહકાર મંત્રી શ્રી અમિત શાહના અનથક પ્રયત્નોથી સહકારી બેંકોના વ્યવસાયમાં નિયમનાત્મક, ઢાંચાગત, નાણાકીય અને ગ્રાહકકેન્દ્રિત સુધારાઓનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. બેંકિંગ રેગ્યુલેશન (સંશોધન) અધિનિયમ, 2020 હેઠળ ભારતીય રિઝર્વ બેંકને શહેરી સહકારી બેંકો અને બહુ-રાજ્ય સહકારી બેંકો પર વધુ નિયંત્રણ આપવામાં આવ્યું છે, જેના પરિણામે પારદર્શિતા અને બેંકિંગ ધોરણોમાં સુધારો થયો છે.

સહકારી બેંકોને મજબૂત બનાવવા માટે સંઘટિત બેંકિંગ પ્રણાલીને પ્રોત્સાહન આપવામાં આવી રહ્યું છે, જેના અંતર્ગત નાનાં સહકારી બેંકોનું વિલય કરીને તેમની નાણાકીય સ્થિતિને મજબૂત બનાવવામાં આવી રહી છે. અગાઉ સહકારી બેંકોમાં થતી જમા રકમ પર માત્ર 1 લાખ રૂપિયાનું બીમા કવર લાગુ પડતું હતું, જે હવે વધારીને 5 લાખ રૂપિયા કરવામાં આવ્યું છે. સંકટગ્રસ્ત સહકારી બેંકોને નાણાકીય સહાય આપવા માટે પુનર્પુજ્જીકરણ યોજનાઓ અમલમાં મૂકવામાં આવી છે. રાજ્ય સ્તર અને જિલ્લા સ્તરના બેંકોના પુનર્ગઠનથી સહકારી બેંકોની કાર્યક્ષમતા અને સ્થિરતામાં વધારો થયો છે. ડિજિટલાઈઝેશનને પ્રોત્સાહન આપતાં હવે ગ્રામ્ય સહકારી બેંકોને આધાર સક્ષમ ચુકવણી પ્રણાલીમાં લાવવામાં આવી રહ્યાં છે. આથી સહકારી ક્ષેત્રમાં ડિજિટલ ક્રાંતિ આવશે અને બેંકિંગ સેવાઓ વધુ ઝડપી અને પારદર્શક બનશે. નિસંદેહ, વર્તમાન ભારત સરકારના ભગીરથ પ્રયત્નો સહકારી બેંકોને વધુ સક્ષમ અને વિશ્વસનીય બનાવવામાં અસરકારક સાબિત થઈ રહ્યા છે. આવનારા વર્ષોમાં 'સહકારી બેંકિંગ ક્ષેત્ર' ભારતના સમગ્ર નાણાકીય માળખામાં વધુ મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવવા માટે સક્ષમ બનશે.

'સહકાર ઉદય' પત્રિકાના આ અંકમાં 'સહકારી બેંકિંગ' વિષય પર વ્યાપક અને અંતર્દૃષ્ટિપૂર્ણ લેખો સાથે અન્ય ઉપયોગી માહિતી પણ સામેલ કરવામાં આવી છે. અમને પૂરો વિશ્વાસ છે કે આ અંક તમારા માટે જ્ઞાનવર્ધક અને ઉપયોગી સાબિત થશે.

સાદર આભાર।

'જય સહકાર'

સહકારીતા ઉવાચ

ગત દશક દરમિયાન અમે અમારા ગરીબ ભાઈઓ-બહેનોને સશક્ત બનાવવા માટે સતત મિશન મોડમાં કાર્ય કર્યું છે, જેના કારણે તેમનું જીવન ખૂબ સહેલું બન્યું છે. દરેક પરિવારને પૂરતું પોષણ પૂરું પાડવાના લક્ષ્ય તરફ આપણે ઝડપથી આગળ વધી રહ્યાં છીએ, જેથી દેશ કુપોષણ અને એનિમિયા જેવી ગંભીર સમસ્યાઓથી મુક્ત બની શકે.

- શ્રી નરેન્દ્ર મોદી, પ્રધાનમંત્રી

મોદી સરકાર દ્વારા ખેડૂત કલ્યાણની દિશામાં શરૂ કરાયેલો પીએમ કૃષિ યોજના કરોડો નાના અને સીમાંત ખેડૂતો માટે આશીર્વાદરૂપ સાબિત થઈ રહી છે. પીએમ કૃષિ સન્માન નિધિ હેઠળ ગયા 6 વર્ષમાં 3.5 લાખ કરોડ રૂપિયાથી વધુની સન્માન રકમ સીધી રીતે ખેડૂતોના ખાતામાં પહોંચાડવામાં આવી છે, જેના કારણે ખેડૂતોએ આર્થિક સશક્તિકરણ મેળવ્યું છે અને કૃષિ ક્ષેત્રે આત્મનિર્ભરતા પ્રાપ્ત થઈ છે.

શ્રી અમિત શાહ
કેન્દ્રિય ધરના અને સહકારી મંત્રી

આમ્ય સ્તરે, ખેડૂતો અને સંબંધિત વ્યવસાયોને મજબૂત બનાવવું અને આત્મનિર્ભર બનાવવામાં સહયોગ સમિતિઓએ મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવી છે. સહકારી સંસ્થાઓને શક્તિ આપવાનું કામ પ્રધાનમંત્રી શ્રી મોદીનું છે. અને સેન્ટ્રલ હોમના માર્ગદર્શન હેઠળ અને સહકાર મંત્રી શ્રી શાહ સહકારી વિભાગના નેતૃત્વ હેઠળ તે માધ્યમ દ્વારા કરવામાં આવી રહ્યું છે.

શ્રી મુરલીધર મોહલા
કેન્દ્રીય સહકારી મંડળીઓ
રાજ્ય મંત્રી

કિસાનના વિકાસ માટે, ઓછા કૃષિ ઉત્પાદન ધરાવતા 100 જિલ્લાઓમાં કૃષિ ઉત્પાદનક્ષમતા વધારવાના ઉદ્દેશ્યથી કેન્દ્રિય બજેટમાં નાણાં મંત્રી દ્વારા પ્રધાનમંત્રી ધન-ધાન્ય યોજના જાહેર કરવામાં આવી. દેશના કરોડો કિસાનો માટે પ્રધાનમંત્રી શ્રી મોદી ના નેતૃત્વમાં કિસાન કેડિટ કાર્ડની મર્યાદા 3 લાખથી વધારીને 5 લાખ રૂપિયા કરવામાં આવી.

શ્રી દિલીપ સંઘાણી
અધ્યક્ષ, એનસીઆઈયુઆઈ

મારી ઉપજ, સ્માઈ ખેતી અને સત્તત વિકાસ માટે પ્રતિબદ્ધ છુંકો કૃષિ ક્ષેત્રને ટેકનોલોજીની મદદથી નવી ઓળખ આપી રહ્યું છે. વિજ્ઞાન અને નવીનતા દ્વારા ખેડૂતોને સશક્ત બનાવવામાં છુંકો હંમેશા આગળ રહેશે.

ડૉ. ઉદય શંકર અવસ્થી,
પ્રબંધક નિર્દેશક અને
સીઇઓ, છુંકો

આંતરરાષ્ટ્રીય સહકારીતા વર્ષ 2025 ના નિમિત્તે, ભારતના વિવિધ રાજ્યો અને કેન્દ્ર શાસિત પ્રદેશોમાં આયોજિત કાર્યક્રમો અને પ્રવૃત્તિઓની મુખ્ય ઝલકીઓ, જે દેશભરમાં 'સહકારથી સમૃદ્ધિ'ના મહત્વને વ્યાપક રીતે પ્રદર્શિત કરતાં લોકોમાં સહયોગ અને એકતાની ભાવના વધારી રહી છે.

સહકારીતા મંત્રાલય,
ભારત સરકાર

શ્રી દીલીપ સંઘાણી પીએમ શ્રી નરેન્દ્ર મોદીને મળ્યા. સહકારિતાના આધુનિકીકરણમાં સરકારના પ્રયત્નોની ઇફકો ચેરમેન દ્વારા પ્રશંસા કરાઈ.

સહકાર ઉદય ટીમ

આંતરરાષ્ટ્રીય સહકારિતા વર્ષ 2025 મારફતે ભારત વૈશ્વિક સહકારી આંદોલનમાં અગ્રણી ભૂમિકા નિભાવવાના દિશામાં આગળ વધી રહ્યો છે. જેમ જેમ દેશ આંતરરાષ્ટ્રીય સહકારિતા વર્ષ માટે તૈયારી કરી રહ્યો છે, સહકારી સોસાયટીઓને મુખ્યધારોની અર્થવ્યવસ્થા સાથે વધુ એકીકૃત કરવાનો અને લાભો જીવિકા પર તેમના પ્રભાવને વધારવાનો પ્રયાસ વધુ તેજીથી કરવામાં આવી રહ્યો છે. આ સંદર્ભમાં, ઇફકો અને એનસિયુઆઈના ચેરમેન શ્રી દિલીપ સંઘાણી પીએમ શ્રી નરેન્દ્ર મોદી સાથે મુલાકાત કરી અને સહકારી ક્ષેત્રમાં થઈ રહેલી પ્રવૃત્તિઓની પ્રગતિની જાણકારી આપી. આ દરમિયાન બંને શિર્ષક નેતાઓએ 'સહકાર થી સમૃદ્ધિ' ના વિઝનને આગળ વધારવા અને ભારતીય સહકારિતા આંદોલનને મજબૂત બનાવવાના મુદ્દે ચર્ચા કરી.

સહકારી ક્ષેત્રના દેશના પ્રધાન નેતા સાથે પ્રધાનમંત્રીની આ ઉચ્ચ સ્તરીય બેઠક આર્થિક વિકાસ, આત્મનિર્ભરતા અને સામાજિક પ્રગતિમાં સહકારી સોસાયટીઓના લાભને પ્રદર્શિત કરતી છે, જે દેશની પ્રતિબદ્ધતાને દર્શાવે છે. સંસદ ભવનમાં 30 મિનિટ સુધી ચાલેલી આ બેઠકમાં શ્રી દિલીપ સંઘાણી એ સહકારી ક્ષેત્રના આધુનિકીકરણમાં મોદી સરકારે આપેલા સક્રિય આધારની પ્રશંસા કરી. પ્રધાનમંત્રી સાથેની મુલાકાત પર શ્રી સંઘાણી એ કહ્યું, 'મેં પ્રધાનમંત્રી મોદીને સહકારી ક્ષેત્રમાં થયેલા વિકાસ અને સહકારી પહેલોથી ગામડાની અર્થવ્યવસ્થાને મજબૂત કરવા, આર્થિક સમાવેશને પ્રોત્સાહિત કરવા અને જમીન પરના સમુદાયોને સશક્ત બનાવવા માટે ચાલી રહેલા પ્રયાસો વિશે માહિતી આપી. પ્રધાનમંત્રી મોદીએ સહકારી ક્ષેત્રની પ્રગતિમાં ઊંડા રસની પ્રદર્શિત કરી. તેઓ આંતરરાષ્ટ્રીય સહકારિતા વર્ષ 2025ના આવનારા કાર્યક્રમો વિશે જાણવા માટે ઉત્સુક હતા.

આ બેઠકમાં ચર્ચાનું મુખ્ય કેન્દ્ર બિંદુ 2025ના આંતરરાષ્ટ્રીય સહકારિતા

- આંતરરાષ્ટ્રીય સહકારિતા વર્ષની પ્રગતિથી પરિચિત કરાવ્યું.
- સહકારથી સમૃદ્ધિ'ના વિઝનને આગળ વધારવા અને ભારતીય સહકારિતા આંદોલનને મજબૂત બનાવવા પર ચર્ચા કરવામાં આવી.

વર્ષમાં ભારતની સક્રિય ભાગીદારી હત શ્રી સંઘાણી એ પૂરે પાડેલા વર્ષ દરમિયાન સહકારી ક્ષેત્રમાં યોજાવા એવા કાર્યક્રમોની વિગતવાર માહિતી પ્રધાનમંત્રીએ આપી. કેન્દ્રિય ગૃહ અને સહકારિતા મંત્રી શ્રી અમિત શાહના નેતૃત્વમાં કેન્દ્રિય સહકારિતા મંત્રાલયે આખા વર્ષ દરમિયાન યોજાવા જેવા કાર્યક્રમો અને પ્રવૃત્તિઓ માટે એક કેલેન્ડર તૈયાર કર્યું છે. સાથે સાથે, દેશની તમામ સહકારી સંસ્થાઓને સ્થાનિક સ્તરે સહકારી ક્ષેત્રથી જોડાયેલા સેમિનાર, વર્કશોપ, ગોષ્ઠી, ચર્ચાઓ અને જાગૃતિ વધારવા માટેના અન્ય કાર્યક્રમો આયોજિત કરવા માટે નિર્દેશો આપવામાં આવ્યા છે. આ કાર્યક્રમો આર્થિક અને સામાજિક વિકાસમાં સહકારી સોસાયટીઓની મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા પર પ્રકાશ પાડશે.

નોંધનીય છે કે સંયુક્ત રાષ્ટ્રસંઘે આ વર્ષને આંતરરાષ્ટ્રીય સહકારિતા વર્ષ તરીકે જાહેર કર્યો છે. વડાપ્રધાન શ્રી નરેન્દ્ર મોદીએ ગયા વર્ષે નવેમ્બરમાં

નવી દિલ્હીની ભારત મંડપમ ખાતે ઇન્ટરનેશનલ કોઓપરેટિવ એલાયન્સ (ICA) ની આંતરરાષ્ટ્રીય પરિષદમાં આંતરરાષ્ટ્રીય સહકારિતા વર્ષ 2025 નું ઔપચારિક રીતે ઉદ્ઘાટન કર્યું હતું.

શ્રી સંઘાણીએ વડાપ્રધાન સાથે થયેલી ચર્ચાને સહકારી ક્ષેત્ર માટે ઉપયોગી અને ઉત્સાહજનક ગણાવી. તેમણે ડિજિટલ રૂપાંતરણ, નાણાકીય સહાય અને શાસન સુધારા જેવી મુખ્ય પહેલોને સ્વીકારી, જે આ ક્ષેત્રના વિકાસ માટે મહત્વપૂર્ણ છે.

આવરણ કથા

સહકારિતામાં સુધારો

સહકારી બેંકો સશક્ત બની રહ્યા છે

સહકાર ઉદય ટીમ

કેન્દ્રીય સહકારિતા મંત્રાલયના ગઠન પછી સહકારિતામાં સુધારાની પ્રક્રિયાને ગતિ મળી છે અને સહકારી બેંકોને આધુનિક બનાવવા પ્રગતિશીલ પગલાં લેવામાં આવ્યા છે. કેન્દ્રીય ગૃહ અને સહકાર મંત્રીએ શ્રી શાહના નેતૃત્વમાં મંત્રાલયે સહકારી બેંકોની કાર્યપ્રણાલી અસરકારક બનાવવાની પહેલ સફળ રહી છે. સહકારી બેંકોને પણ ખાનગી સેક્ટરની બેંકોની જેમ વ્યવહાર કરવા માટે અનુમતિ આપવામાં આવી છે. પારદર્શક કાર્યપ્રણાલી અને જવાબદારી નિર્ધારિત કરવા માટે સહકારી બેંકોનું કમ્પ્યુટરાઇઝેશન કરવામાં આવ્યું છે. કેન્દ્રીય નાણાં મંત્રાલય સહકારી બેંકોને ખાનગી બેંકો સાથે સ્પર્ધા

6

સહકાર ઉદય માર્ચ ૨૦૨૫

સહકારી બેંકોના સશક્તિકરણ માટે મહત્વપૂર્ણ પહેલો

શહેરી સહકારી બેંકો હવે તેમના કારોબારનું વિસ્તરણ કરવા માટે નવી શાખાઓ ખોલી શકશે

સહકારી બેંકો પણ વ્યાવસાયિક બેંકોની જેમ આપવામાં આવેલા લોનનો એકમુશત નિવારણ કરી શકશે

ગ્રામિણ અને શહેરી સહકારી બેંકો માટે વ્યક્તિગત હોમ લોનની મર્યાદા દોગણીથી વધુ વધારી દીધી છે

શહેરી સહકારી બેંકોને તેમના ગ્રાહકોને 'ડોર સ્ટેપ બેંકિંગ' સેવાઓ પ્રદાન કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવી છે

સર્વ સહકારી બેંકોને CGTMSE યોજના હેઠળ સભ્ય ઋણદાત્રી સંસ્થાના રૂપમાં પાત્ર બનાવવામાં આવ્યું છે

શહેરી સહકારી બેંકો માટે એક શ્રેષ્ઠ સંસ્થાની તરીકે નેફકબની સ્થાપના કરવામાં આવી છે

ગ્રામિણ સહકારી બેંકો હવે વાણિજ્યિક અને રહેણાક રિયલ એસ્ટેટ ક્ષેત્રને લોન આપી શકશે, જેથી તેમના કારોબારમાં વૈવિધ્યકરણ થઈ શકે

કરવા માટે સહયોગ આપી રહ્યું છે. આ સુધારા પ્રક્રિયા થી સહકારી બેંકોએ પણ વાણિજ્યિક બેંકોની જેમ લોનના ચુકવણીમાં સફળતા મેળવવાની ક્ષમતા વધારશે. એટલું જ નહીં, શહેરી સહકારી બેંકો પોતાના વ્યવસાયનું વિસ્તરણ કરવા માટે નવી શાખાઓ ખોલી શકશે. ગ્રામિણ અને શહેરી સહકારી બેંકો માટે વ્યક્તિગત હોમ લોનની સીમા બમણાથી વધુ વધી છે. આથી તેમના વ્યાવસાયિક કાર્યક્ષેત્રમાં વધારો થશે અને સહકારી બેંકોના વ્યવસાયમાં વૈવિધ્યકરણને પ્રોત્સાહન મળશે. હવે સહકારી બેંકો ગ્રાહકો માટે અનેક સુવિધાઓ પ્રદાન કરી શકશે. શહેરી બેંકોને સુક્ષ્મ અને લઘુ ઉદ્યોગો

માટે ક્રેડિટ ગારંટી ફંડ ટ્રસ્ટ યોજનામાં સભ્ય તરીકે લોન આપતી સંસ્થા તરીકે પાત્ર બનાવવામાં આવ્યા છે.

શીર્ષ સંસ્થા નેફકબની સ્થાપના

શહેરી સહકારી બેંકોના કામકાજની ચકાસણી સાથે રાષ્ટ્રીય સહકારી વિકાસ નિગમ (એનસીડીસી) તરફથી મળતી નાણાકીય સહાયની સમીક્ષા માટે નેશનલ ડેડરેશન ઓફ અર્બન કોઓપરેટિવ બેંક્સ એન્ડ ક્રેડિટ સોસાયટીઝ લિમિટેડ (એનએચેફસીયુબી)ની સ્થાપના કરવામાં આવી છે. શહેરી સહકારી બેંકોની આ શ્રેણીશીર સંસ્થાના

અસ્તિત્વમાં આવતા સહકારી બેંકોની કાર્યક્ષમતા સુધરવા લાગી છે. સહકારી બેંકો સામે ઉભા થતા) મુશ્કેલ પડકારોને પહોંચી વળવા માટે કેન્દ્ર સરકારે સહકારી બેંકોને મજબૂત બનાવવા હેતુ શોડા વર્ષોમાં તેમના સશક્તિકરણ માટે અનેક મહત્વપૂર્ણ પગલાં લીધાં છે. સહકારી બેંકોની તમામ ખામી અને નબળાઈઓને દૂર કરી તેમને પુનર્જીવિત કરવા અને મજબૂત બનાવવા પ્રયાસ કરવામાં આવી રહ્યા છે. જેની અસર હવે વિવિધ સહકારી બેંકોમાં સ્પષ્ટ રીતે જોવા મળે છે. સહકારી બેંકોના સંચાલનને ખાનગી અને જાહેર બેંકોની જેમ બનાવવા પ્રયાસ થઈ રહ્યા છે. આથી

આવરણ કથા

સહકારી બેંકોના ગ્રાહકોને અન્ય બેંકો જેવી તમામ સુવિધાઓ ઉપલબ્ધ થશે અને ગ્રાહક આધારના વધવાથી તેમના વ્યવસાયમાં પણ વધારો થશે.

સહકારી બેંકોમાં ખાતા ખોલવા માટેના નિર્દેશ

સહકારી બેંકોના સંચાલનમાં પહેલું મોટું અવરોધ નિયમનકારી સંસ્થાઓની અનિશ્ચિતતા હતી, કારણ કે સહકારી બેંકોનું સંચાલન કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકારના વિવિધ સહકારી કાયદાઓ હેઠળ થતું હતું. આ ખામીઓને દૂર કરવા માટે હવે તેમની નિયમનકારી જવાબદારી ભારતીય રિઝર્વ બેંક (આરબીઆઈ)ને સોંપવામાં આવી છે. સહકારી બેંકોને કોમર્શિયલ બેંકોની જેમ કામગીરી કરવાની, લોન અને અન્ય સેવાઓ આપવાની મંજૂરી આપવામાં આવી છે તેમજ તેમના ઓડિટ સિસ્ટમમાં સુધારાની પહેલ પણ કરવામાં આવી છે.

ડોર સ્ટેપ બેંકિંગ સુવિધા

સહકારી બેંકોના સશક્તિકરણ માટે કેન્દ્રીય સહકાર મંત્રાલય દ્વારા લેવામાં આવેલી મહત્વપૂર્ણ પહેલોમાં શહેરી સહકારી બેંકોને તેમના વ્યવસાયના વિસ્તરણ માટે નવી શાખાઓ ખોલવાની મંજૂરી, આધાર સાથે જોડાયેલી પેમેન્ટ સિસ્ટમ સહકારી બેંકો માટે ખુલ્લી મુકવી, ગ્રાહકોને ઘેર બેંકિંગ સેવાઓ ઉપલબ્ધ કરાવવી, વાણિજ્યિક બેંકોની જેમ એકમુશ્ત લોન ચુકવણી કરવાની વ્યવસ્થા, તેમજ ગ્રામ્ય અને શહેરી સહકારી બેંકો માટે પર્સનલ હોમ લોનની મર્યાદા બે ગણાથી વધુ વધારવાની મંજૂરી આપવામાં આવી છે. તેવી જ રીતે, હવે ગ્રામ્ય સહકારી બેંકો કમર્શિયલ અને રેસિડેન્શિયલ રિયલ એસ્ટેટ ક્ષેત્રમાં લોન આપી શકશે, જેથી તેમના વ્યવસાયમાં વિવિધીકરણ શક્ય બને.)

સહકારી બેંકોમાં પાંચ લાખ કરોડ રૂપિયાથી વધુની ડિપોઝિટ

હાલમાં દેશમાં કુલ 1,465 શહેરી સહકારી બેંકો કાર્યરત છે, જેમાંથી લગભગ અડધા ગુજરાત અને મહારાષ્ટ્રમાં સ્થિત છે. દેશમાં 49

સહકારી બેંકોની સ્થિતિમાં સુધારો લાવવાનો હેતુ રાખી એક અંબેલા

સહકારી બેંકોની સ્થિતિમાં સુધારો લાવવાનો હેતુ રાખી એક અંબેલા સંસ્થા “રાષ્ટ્રીય શહેરી સહકારી નાણાંકિય અને વિકાસ નિગમ (એનયુસીએફડીસી)” બનાવી છે, જે નિયમકની જેમ કાર્ય કરશે. આ સંસ્થાના માટે 300 કરોડ રૂપિયાનું ભંડોળ એકઠું કરવાની પ્રક્રિયા પૂર્ણ કરી લેવામાં આવી છે. આ અંબેલા સંસ્થા સહકારી બેંકોને દરેક પ્રકારની સહાય આપવા માટે સક્ષમ થશે. એનયુસીએફડીસીને મુંબઈમાં સ્થિત તેના કોર્પોરેટ દફતરના ઉદ્ઘાટન 24 જાન્યુઆરી, 2025ને સેન્ટ્રલ ગૃહ અને સહકાર મંત્રી અમિત શાહે કર્યું. આ અવસરે તેમણે જણાવ્યું કે તમામ શેડ્યુલ્ડ સહકારી બેંકો આગામી ત્રણ વર્ષમાં રાષ્ટ્રીય અને ખાનગી બેંકો દ્વારા આપવામાં આવતી તમામ સેવાઓથી સજ્જ થઈ જશે, જેના કારણે તેમની સેવાઓનો વિસ્તાર થશે. ડિજિટલ બેંકિંગ, મોબાઈલ બેંકિંગ, ઓનલાઈન ટ્રાન્ઝેક્શન અને વિદેશ સાથે વેપાર જેવી પ્રવૃત્તિઓને અર્બન સહકારી બેંકોમાં સમાવિષ્ટ કરવાનો કામ ‘અંબેલા સંસ્થા’ કરશે. આ ઉપરાંત, સંસાધનોના ઉત્તમ ઉપયોગ, બેંકિંગ પ્રક્રિયાઓમાં સુધારો અને તમામ સહકારી બેંકોના એકાઉન્ટિંગ સિસ્ટમને એકરૂપ બનાવવાનો એ લક્ષ્ય રહેશે. સેવાઓનો વિસ્તાર થશે, તો આ બેંકોનો પણ વિસ્તરણ થશે. બેંકોનો વિસ્તરણ થશે તો નોકરીના નવા અવસર પણ વધશે.

શેડ્યુલ્ડ બેંકો તેમજ 8.25 લાખથી વધુ સહકારી સંસ્થાઓ કાર્યરત છે. શહેરી સહકારી બેંકોની 11,000 શાખાઓ, પાંચ લાખ કરોડ રૂપિયાથી વધુની ડિપોઝિટ અને 3.50 લાખ કરોડ રૂપિયાના લોન સાથે સહકારી બેંકિંગની સંયુક્ત સ્થિતિ મજબૂત બની છે. સરકારે દરેક શહેરમાં શહેરી સહકારી બેંક સ્થાપવાનો તથા આગામી પાંચ વર્ષમાં દેશમાં 80 નવા જિલ્લાઓમાં જિલ્લા સહકારી બેંકો શરૂ કરવાનો લક્ષ્યાંક રાખ્યો છે. હાલમાં દેશમાં 352 જિલ્લા સહકારી બેંકો છે, જેમાં કુલ 4.33 લાખ કરોડ રૂપિયા જમા છે, જ્યારે 34 રાજ્ય સહકારી બેંકોમાં 2.42 લાખ કરોડ રૂપિયા જમા છે.

સહકારિતામાં સહકારને પ્રોત્સાહન

સહકારિતામાં સહકારના સિદ્ધાંત હેઠળ સહકારી સંસ્થાઓના બધાં લેવડ-દેવડ અને આર્થિક વ્યવહાર સહકારી બેંકો દ્વારા કરવાની શરૂઆત કરવામાં આવી છે. સહકારિતામાં સહકારના સિદ્ધાંતને દેશના તમામ રાજ્યોમાં પ્રેક્ટિકલ રીતે અમલમાં લાવવાથી જ સહકારિતા ક્ષેત્ર આર્થિક રીતે આત્મનિર્ભર બની શકશે. આ રાષ્ટ્રીય સ્તરના પગલાથી સહકારી બેંકોને પુનર્જીવિત કરવામાં સહાય મળી રહી છે અને તેમના વ્યવસાયમાં પણ ઘણો વધારો થવાની શક્યતા છે.

બેંકોનો વ્યવસાય વધતાં રોજગારીના નવા અવસરો પણ ઊભા થશે. દેશમાં અંદાજે 30 કરોડ લોકો સહકારી ક્ષેત્રથી જોડાયેલા છે. જો આ તમામ લોકોના ખાતાં સહકારી બેંકોમાં ખુલશે, તો તેમની વ્યવસાયિક ગતિવિધિ ઘણા ગણાં વધી જશે. ઉપરાંત, તમામ પ્રકારની પેક્સ અને અન્ય સહકારી સમિતિઓના ખાતાં પણ સહકારી બેંકોમાં ખુલવાથી ગામડા અને દૂરના વિસ્તારોમાં આવેલી બેંકોના વ્યવસાયમાં ગુણાત્મક વૃદ્ધિ થશે.

બેલેન્સ શીટ અને લેખા માનકોમાં બદલાવ

સહકારી બેંકોના સશક્તિકરણ માટે કેન્દ્રીય સહકાર મંત્રાલય અને આરબીઆઈ સતત પ્રયત્નશીલ છે. આ દિશામાં એક મહત્વપૂર્ણ પગલાં તરીકે, આરબીઆઈએ સહકારી બેંકો માટે બેલેન્સ શીટ અને એકાઉન્ટિંગના ફોર્મેટમાં ફેરફાર કર્યો છે. હવે, સહકારી બેંકો માટે નાણાકીય વર્ષના અંતિમ કાર્યદિવસ સુધી બેલેન્સ શીટ અને નફો અને નુકશાનના ખાતાની તૈયારી કરવી અનિવાર્ય બની ગઈ છે.

આ પરિવર્તન આધુનિક હિસાબી ધોરણો અને નાણાકીય બજારની જરૂરિયાતોને અનુરૂપ છે. તેનો હેતુ

સહકારી બેંકોમાંથી માઇક્રો એટીએમ કાર્ડ

કિસાનો અને ડેરી ક્ષેત્રમાં કામ કરતી પશુપાલકોને આર્થિક રીતે મજબૂત બનાવવાના હેતુથી આ પહેલ શરૂઆતમાં ગુજરાતના બે જિલ્લાઓ, બનાસકાંઠા અને પંચમહલમાં પાયલોટ પ્રોજેક્ટ તરીકે શરૂ કરવામાં આવી હતી, જે પછી સમગ્ર ગુજરાતમાં સફળતા સાથે અમલમાં આવી. આ સિદ્ધિને મૌલિક રીતે દૃષ્ટિમાં રાખતાં, હવે આ પહેલને સમગ્ર દેશમાં અમલમાં લાવવાનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો છે. પાયલોટ પ્રોજેક્ટ હેઠળ, પ્રાથમિક ડેરી સહકારી સંસ્થાઓને નાણાંકીય લેવડદેવડ માટે તેમના સભ્યોને માઇક્રો એટીએમ કાર્ડ અને કૃષિ ક્રેડિટ કાર્ડ આપવામાં આવ્યા હતા. સહકાર સાથે સંકળાયેલા બધા લોકોને બેંક ખાતા સહકારી બેંકોમાં જ ખોલવામાં આવ્યા. આ યોજનામાં, કુલ ચાર લાખ કરતાં વધુ બેંક ખાતાઓ બનાસકાંઠા અને પંચમહલ જિલ્લામાં ખોલવામાં આવ્યા, અને 750 કરોડ રૂપિયા જમા આવ્યા. જ્યારે આખા ગુજરાતમાં 9.40 લાખ ખાતાઓ ખોલવામાં આવ્યા અને 3,853 કરોડ રૂપિયા જમા થયા. આથી, સહકારી બેંકો અને તેમના જોડાયેલા લોકોને મહત્વપૂર્ણ ફાયદો થયો. હવે સરકાર આ અભિયાનને સમગ્ર દેશમાં લાગુ કરવા માટે તૈયાર છે. આ યોજનાનો મુખ્ય ઉદ્દેશ પ્રાથમિક કૃષિ લોન સહકારી સંસ્થાઓ અને પ્રાથમિક ડેરી સહકારી સંસ્થાઓને કેન્દ્રિય જિલ્લો સહકારી બેંક અને રાજ્ય સ્તર સહકારી બેંક મારફતે વિવિધ બેંકિંગ સેવાઓની સરળ પહેલો સુનિશ્ચિત કરવાનો છે, જેથી સભ્યોને તેમના ઘરે બેઠા જ બેંકિંગ સેવાઓ મળી શકે. આ દેશવ્યાપી યોજનાના આરંભના બે મહિના અંદર, બેંક મિથરાંની નિમણૂક અને રૂપે ખેડૂત ક્રેડિટ કાર્ડ બહાર પાડવાનું કાર્ય પૂર્ણ કરવામાં આવ્યું. દેશભરમાં બેંક મિથરાંની નિમણૂકથી લાખો યુવાનોને લાભ મળ્યો છે.

ભારતનાં નાણાંકીય પરિપ્રેક્ષ્ય અને આધુનિક હિસાબી ધોરણો સાથે યોગ્ય સુસંગતતા સ્થાપવું છે. આ બદલાવના કારણે સહકારી બેંકો હવે વ્યાપારી બેંકોની જેમ પોતાની બેલેન્સ શીટને યોગ્ય રીતે રાખી શકશે, જેના કારણે ગડબડીની શક્યતાઓ ઘટશે. આ પગલું સહકારી બેંકોને માત્ર મજબૂત બનાવશે નહીં, પણ ગ્રાહકોના હિતોની પણ સુરક્ષા કરશે.

સહકારી ક્લિયરિંગ હાઉસથી ચુકવણીની ઝડપ

દેશમાં પ્રથમ વખત સહકારી બેંકો માટે ક્લિયરિંગ હાઉસ સ્થાપવાની પહેલ કરવામાં આવી છે. સહકારી બેંકોને જાહેર અને ખાનગી બેંકોની જેમ સ્પર્ધાત્મક બનાવવાના ઉદ્દેશ્યથી, હવે સહકારી બેંકોની ક્લિયરિંગ પ્રક્રિયા પણ સહકારી બેંકો દ્વારા જ કરવામાં આવશે. આ માટે ક્લિયરિંગ હાઉસ બનાવવામાં આવી રહ્યું છે, જે આગામી બે વર્ષમાં સેવા આપવા લાગશે. આ પગલાંથી સહકારી બેંકોને જાહેર અને ખાનગી બેંકો પર નિર્ભર રહેવાની જરૂર નહીં પડે, પરિણામે ક્લિયરિંગની પ્રક્રિયા ઝડપી બનશે અને ચુકવણીઓ પણ ઝડપથી થશે. સાથે જ, રાષ્ટ્રીયકૃત બેંકો, નાના

નાણાકીય સંસ્થાઓ અને નોન-બેંકિંગ નાણાકીય કંપનીઓથી વધતી સ્પર્ધા વચ્ચે સરકાર શાસનને મજબૂત બનાવવા અને ટેકનોલોજીકલ નવીનતાને અપનાવવા માટે એક દેખરેખ સમિતિ પણ બનાવી રહી છે.

શહેરી સહકારી બેંકોની સ્થિતિ સુધરી

સહકારી બેંકોને મજબૂત બનાવવાના લીધે લેવામાં આવેલા પગલાંથી શહેરી સહકારી બેંકો (યુસીઓબી) ની સ્થિતિમાં સુધારો જોવા મળવા લાગ્યો છે. આરબીઆઈની "ભારતમાં બેંકિંગની પ્રવૃત્તિ અને પ્રગતિ" રિપોર્ટમાં કહેવામાં આવ્યું છે કે સરકાર દ્વારા કરવામાં આવેલા પગલાંઓના કારણે શહેરી સહકારી બેંકોની પુંજ, મુનાફા અને પરિસંપત્તિની ગુણવત્તામાં સુધારો થયો છે. જોકે, વ્યાપારિક બેંકોની તુલનાએ લોન અને જમા રકમમાં સહકારી બેંકોની ધીમી વૃદ્ધિ આ ક્ષેત્રની પડકારજનક પરિસ્થિતિઓ દર્શાવે છે. આરબીઆઈ અનુસાર, અર્બન કોઓપરેટિવ બેંકો (UCBs) એ પોતાની કામગીરીની માળખાગત મજબૂતી માટે મહત્વપૂર્ણ પહેલ કરી છે અને વહીવટ તથા જોખમ વ્યવસ્થાપનમાં સુધારાની દિશામાં પ્રગતિ પણ કરી છે. તેમાં ચાર સ્તરીય નિયમન તંત્રની શરૂઆત, બોર્ડ ઓફ

ડિરેક્ટર્સ અને ખાતરી કામગીરીના વડાઓ સાથે સીધો સંવાદ અને આઈટી તથા બેંક સુરક્ષા જોખમો પર ખાસ ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું સમાવેશ થાય છે. રિપોર્ટમાં કહેવામાં આવ્યું છે કે, આ બેંકોમાં લોન અને જમા રકમની વૃદ્ધિ તુલનાત્મક રીતે સ્થિર રહી છે. વર્ષ 2023-24 દરમિયાન લોન વૃદ્ધિ 5 ટકા રહી હતી, જ્યારે જમા રકમમાં 4.1 ટકાની વૃદ્ધિ નોંધાઈ હતી.

નાના લોકોનો મોટો બેંક બની રહ્યા સહકારી બેંક

સહકારી બેંકોના સશક્તિકરણથી શહેરી તથા ગ્રામ્ય વિસ્તારોમાં વસતા એવા લોકોને નાણાકીય સામાવેશમાં મજબૂતી મળશે, જે હજી પણ બેંકિંગ સુવિધાથી વંચિત છે અથવા નાના જમાકાર છે. સહકારી બેંક એ "છોટા લોકોનો મોટો બેંક" બનવાનો પ્રતિક છે. આ બેંકોની મજબૂતી દેશની અર્થવ્યવસ્થાના માટે ફાયદાકારક છે અને આ ઉપરાંત, આ બધી મજબૂત સંસ્થાઓ ભારતીય અર્થવ્યવસ્થાને 5 ટ્રિલિયન ડોલર ટકની અર્થવ્યવસ્થા બનાવવામાં મદદરૂપ થશે.

પુણેમાં જનતા સહકારી બેંકના હીરક જયંતી સમારોહમાં બોલ્યા શ્રી અમિત શાહ

‘છોટા લોકોનો મોટો બેંક’ના સૂત્રને જનતા સહકારી બેંકે સાર્થક બનાવ્યો

સહકાર ઉદય ટીમ

પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્ર મોદીના નેતૃત્વમાં ભારત સરકારે સહકારિતા મંત્રાલયની સ્થાપના કરવાનો ઉદ્દેશ ‘સહકારથી સમૃદ્ધિ’ છે. ભારતને વર્ષ 2047 સુધી પૂર્ણ રીતે વિકસિત રાષ્ટ્ર બનાવવાનો અને 2027 સુધી દેશમાં આર્થિક સ્થિતિને 5 ટ્રિલિયન ડોલર સુધી પહોંચાડવાનો સંકલ્પ પૂર્ણ કરવા માટે પણ સહકારી ક્ષેત્રનો વિકાસ ખૂબ મહત્વપૂર્ણ છે. કેન્દ્રિય ગૃહ અને સહકાર મંત્રી શ્રી અમિત શાહે મહારાષ્ટ્રના પુણેમાં જનતા સહકારી બેંક લિમિટેડના હીરક જયંતી સમારોહમાં દેશના વિકાસ માટે સહકારિતાના વિકાસની અપરિહારીયતા પર દૃઢતા દાખવતા તેમના આ વિચારોને વહેંચ્યા. તેમણે કહ્યું કે જો દરેક વ્યક્તિનો વિકાસ ન થાય અને દરેક ઘરમાં સમૃદ્ધિ ન હોય, તો ભારતના વિકાસના ઉપરોક્ત બંને સંકલ્પ અધૂરા રહી શકે છે. શ્રી શાહે કહ્યું કે દરેક વ્યક્તિને તેની ક્ષમતા અનુસાર કાર્ય આપવું અને તેને દેશના વિકાસ સાથે જોડીને દરેક

- ➔ વિના પુંજીના પ્રગતિ કરવાની અને દેશના વિકાસમાં યોગદાન આપવાનો એકમાત્ર રસ્તો છે સહકારિતા
- ➔ બેંકની 9,600 કરોડ રૂપિયાની થી વધુ જમા રકમ લોકોના વિશ્વાસને દર્શાવે છે
- ➔ કોઈઓપરેટિવ ક્લીયરિંગ હાઉસ’ બનાવવાની કલ્પના આગામી બે વર્ષમાં પુરી થશે

પરિવારને સમૃદ્ધ બનાવવું, આ માત્ર સહકારિતાના આંદોલન મારફતે શક્ય બની રહ્યું છે.

શ્રી મોદી ના નેતૃત્વમાં સરકારે છેલ્લા ત્રણ વર્ષમાં સહકારી વિકાસને દિશા આપતા અને સહકારિતા આંદોલનને ગતિ અને મજબૂતી પ્રદાન કરી છે. શ્રી શાહે કહ્યું કે દેશના વિકાસમાં યોગદાન આપવાનો એકમાત્ર માર્ગ સહકારિતા છે. સરકારે દેશના કોઓપરેટિવ મોડલને બજાર માટે યોગ્ય બનાવ્યો છે. ભારત સરકારે

સહકારી શિક્ષણને સશક્ત કરવા માટે સંસદમાં સહકારિતા યુનિવર્સિટી બિલ રજૂ કર્યું છે.

શ્રી શાહે કહ્યું કે સહકારી નવીનતાને જોડીને ભારત સરકાર તેને દેશના વિકાસની શક્તિ બનાવવા માગે છે. તેમણે કહ્યું કે લોકોની નાના-નાના પુંજીને જોડીને મોટા કામ કરવું અને બિના પુંજીના પરિવારનો વિકાસ કરવાનો નામ જ સહકારિતા છે. જનતા સહકારી બેંક એનો એક મોટું ઉદાહરણ છે અને આ બેંકે ‘છોટા

લોકોનો મોટો બેંક'ના સૂત્રને સાચું કર્યું છે. શ્રી શાહે જણાવ્યું કે આ બેંકે જે જન વિશ્વાસ મેળવ્યો છે, તે આપણાં માટે ગૌરવનું વિષય છે.

વર્ષ 1949માં સ્થાપના થયા બાદ, જનતા સહકારી બેંક 1988માં શેડ્યુલ્ડ સહકારી બેંક બન્યો, 2005માં આણે કોર બેંકિંગ સ્વીકાર્યું અને 2012માં મલ્ટીસ્ટેટ શેડ્યુલ્ડ કોઓપરેટિવ બેંક બની.

કોઈઓપરેટિવ ડી-મેટ શરૂ કરનારો પ્રથમ કોઈઓપરેટિવ બેંક

દેશની સૌથી પહેલી કોઈઓપરેટિવ ડી-મેટ સંસ્થા શરૂ કરવાનું શ્રેય પ્રાપ્ત કરનારા જનતા કોઈઓપરેટિવ બેંકની કાર્યપ્રણાલીની પ્રશંસા કરતા શ્રી શાહે કહ્યું કે આ 71 શાખાઓ અને 2 એક્સટેન્શન કાઉન્ટર સાથે 1,75,000 સભ્યો અને 10 લાખથી વધુ સંતૃપ્ત ગ્રાહકો સાથે આ માત્ર એક બેંક નથી, પરંતુ એક ખૂબ મોટું પરિવાર છે. વર્તમાન સમયમાં બેંકની જમાનાશિ 9,600 કરોડ રૂપિયાથી વધુ છે, જે બેંકમાં લોકોને વિશ્વાસ દર્શાવે છે. શ્રી શાહે કહ્યું કે સામાજિક સેવામાં પણ જનતા સહકારી બેંકએ કદી પાછળ વળીને નથી જોઈતી, ભલે તે લાતુરનો ભૂકંપ હોય, કોલ્હાપુર-સાંગલીની પૂર હોય કે પછી કોરોના મહામારીનો સમયગાળો હોય.

સહકારિતાને આગળ વધારવા માટે ટેકનોલોજીની જરૂર

શ્રી શાહે સહકારી બેંકિંગ ક્ષેત્રમાંથી ટેકનોલોજી અપનાવવા માટે આહ્વાન કરતાં કહ્યું કે સહકારિતાને આગળ વધારવા માટે અમને ટેકનોલોજી સ્વીકારવી પડશે. દેશમાં કુલ 1465 અર્બન કોઓપરેટિવ બેંક છે, જેમાંથી 460 બેંક મહારાષ્ટ્રમાં છે. તેમણે કહ્યું કે લાંબા સમયથી અર્બન કોઓપરેટિવ બેંક (યુસિબી) માટે એક અંબેલા સંસ્થા બનાવવાની ચિંતન ચાલી રહી હતી અને હવે આ સંસ્થાના માટે 300 કરોડ રૂપિયાનું ધન એકત્રિત કરવામાં આવ્યું છે. આ અંબેલા સંસ્થા કોઓપરેટિવ બેંકોને દરેક પ્રકારની મદદ પૂરી પાડવામાં સક્ષમ રહેશે. દેશમાં પ્રથમ વાર 'કોઈઓપરેટિવ ક્રિસિસરિંગ હાઉસ' બનાવવાની કલ્પના કરવામાં

જનતા સહકારી બેંકની સ્થાપના શ્રી મોરોપંત પિંગાલે જી દ્વારા કરવામાં આવી હતી. તેમણે પોતાના માટે ક્યારેય કશું નથી કર્યું અને કદી પણ કોઈ પડકાર સામે પીઠ પર હાથ નથી મુક્યો. શ્રદ્ધેય મોરોપંત જી દ્વારા વાવેલો બીજ આજે એક વિશાળ વૃક્ષ બનીને 10 લાખ લોકોને જોડતો છે અને આ અમારી સંસ્થાની ક્ષમતા અને સારા વ્યવહારનું પ્રતિક છે. આ બેંકે સમગ્ર દેશમાં એક સારો સંદેશ આપ્યો છે કે પારદર્શિતા, સમર્પણ અને નૈઢ્ય સાથે કોઈ સંસ્થા કાર્ય કરે તો તે કેટલું આગળ વધી શકે છે.

શ્રી અમિત શાહ કેન્દ્રિય ધરના અને સહકારી મંત્રી

આવી છે, જેને આગામી બે વર્ષમાં પૂર્ણ કરવામાં આવશે. શ્રી શાહે કહ્યું કે એકમુખ્ય ઋણ નિપટારા નો પ્રાવધાન પણ કોઓપરેટિવ બેંકો માટે લાગૂ કરવામાં આવશે. અંબેલા સંસ્થા બન્યા બાદ દેશના કોઈપણ ભાગમાં સ્થિત કોઓપરેટિવ બેંકની ક્રિસિસરિંગ કોઓપરેટિવ બેંકો દ્વારા જ કરવામાં આવશે.

તેમણે કહ્યું કે રાષ્ટ્રીયકૃત બેંકો, નાના આર્થિક બેંકો અને ગેર બેંકિંગ આર્થિક કંપનીઓથી વધતી સ્પર્ધા માટે પણ સરકાર ગવર્નન્સને મજબૂત કરવા

અને ટેકનોલોજી નવીનીકરણોને આગળવવા માટે એક નિરીક્ષણ કમિટી બનાવતી રહી છે. શ્રી શાહે કહ્યું કે સહકાર મંત્રાલયે શહેરી કોઓપરેટિવ બેંકોના વેપારને વધારવા માટે ઘણા મહત્વપૂર્ણ પગલાં લીધા છે. આધાર-એનેબલ્ડ પેમેન્ટ સિસ્ટમને કોઓપરેટિવ બેંકો માટે ખોલવામાં આવ્યું છે. ગોલ્ડ લોન અને હાઉસિંગ લોનની મર્યાદાને પણ વધારવામાં આવી છે.

ભારત મોબિલિટી ગ્લોબલ એક્સ્પો' 2025 માં બોલે પ્રધાનમંત્રી શ્રી મોદી દેશવાસીઓની યાત્રામાં સુગમતા સરકારની શ્રેષ્ઠ પ્રાથમિકતા

- ➔ વિકસિત ભારતની યાત્રા મોબિલિટી ક્ષેત્રમાં અપેક્ષિત કાયાકલ્પ અને અવિશ્વસનીય વૃદ્ધિની સાક્ષી બની રહેશે
- ➔ હરિત પ્રૌદ્યોગિકી, ઈવી, હાઇડ્રોજન ઈંધણ અને બાયો ફ્યૂલના વિકાસ પર ભારતનો વિશેષ ભાર

સહકાર ઉદય ટીમ

ભારત દુનિયાની પાંચમો સૌથી મોટું આર્થિકવ્યવસ્થા અને ત્રીજા સૌથી મોટા મુસાફર વાહન બજાર છે। જેમ જેમ ભારત વૈશ્વિક સ્તરે ટોચના ત્રણ આર્થિકવ્યવસ્થાઓમાંથી એક બનવાનું આગળ વધે છે, દેશના આટો બજારમાં અવિશ્વસનીય પરિવર્તન અને વિસ્તરણ થશે। આ વિચારોને પ્રધાનમંત્રીએ શ્રી નરેન્દ્ર મોદી એ નવી દિલ્હી ખાતેના ભારત મંડપમમાં 'ભારત મોબિલિટી ગ્લોબલ એક્સ્પો 2025'ના ઉદ્ઘાટન સમયે વ્યક્ત કર્યા। ભારતના સૌથી મોટા મોબિલિટી એક્સ્પોમાં પ્રધાનમંત્રીએ કહ્યું કે ભારતનો આટોમોટિવ ઉદ્યોગ શાનદાર છે અને ભવિષ્ય માટે તૈયાર છે। લોકોની આશાઓ અને યુવાનોની ઊર્જાથી પ્રેરિત થઇને ભારતનો આટો ઉદ્યોગ અવિશ્વસનીય પરિવર્તન જોઈ રહ્યો છે। ભારતમાં વાર્ષિક બિકત ફરતી કારોની સંખ્યા ઘણા દેશોની આબાદીની તુલના કરતાં પણ વધારે છે। 'મેક ઈન ઇન્ડિયા અને મેક ફોર ધ વર્લ્ડ'ના મંત્ર દ્વારા નિકાસ વધી

રહી છે। છેલ્લા એક વર્ષમાં ભારતીય આટો ઉદ્યોગમાં લગભગ 12 ટકા વૃદ્ધિ થઈ છે અને આ દરમિયાન લગભગ 2.5 કરોડ કારોની વેચાણ ભારતની સતત વધી રહી માંગને દર્શાવે છે। પ્રધાનમંત્રીએ કહ્યું કે, ક્યારેય સારી અને પહોળી સડકોથી ભારતમાં કાર ન ખરીદવાનું એક કારણ હતું, પરંતુ દેશમાં ઝડપથી બની રહી સડકો અને સરકારની ગંભીર પહેલથી હવે યાત્રા સ્થિતિઓ બદલાઈ રહી છે। યાત્રા-સુવિધા ભારત માટે એક મોટી પ્રાથમિકતા છે। તેમણે ભારતમાં આટો ઉત્પાદન માટે સંપૂર્ણ મંચ વિકસાવવા માટે સરકારની પ્રતિબદ્ધતા પુનઃ સંકલિત કરી છે।

પાછલા ચાર વર્ષોમાં જ આ ક્ષેત્રે 36 બિલિયન ડોલરથી વધુનું પ્રતિક્ષે વિદેશી રોકાણ આકર્ષિત કર્યું છે અને આવનારા વર્ષોમાં આ આંકડો ઘણો વધવાનો અપેક્ષા છે। દેશમાં મલ્ટી-લેન હાઈવે અને એક્સપ્રેસવેનું નિર્માણ કરવામાં આવી રહ્યું છે। શ્રી મોદીએ કહ્યું કે PM ગતિશક્તિ રાષ્ટ્રીય માસ્ટર પ્લાને મલ્ટીમોડલ કનેક્ટિવિટીને ગતિ આપી છે અને લોજિસ્ટિક્સ ખર્ચને ઓછું કર્યું છે। રાષ્ટ્રીય લોજિસ્ટિક્સ નીતિ ભારતને વૈશ્વિક સ્તરે સૌથી વધુ સ્પર્ધાત્મક લોજિસ્ટિક્સ ખર્ચ ધરાવતો દેશ બનાવશે।

દેશમાં ઓટો ઉદ્યોગના વિકાસ માટે અનુકૂળ પરિસ્થિતિઓ

પ્રધાનમંત્રી શ્રી મોદી એ કહ્યું કે ભારત ઘણા દશકાઓ સુધી દુનિયાનો સૌથી યુવા દેશ બની રહેશે, જ્યાં યુવાનો સૌથી મોટો ગ્રાહક આધાર હશે. દેશની મોટી યુવા આબાદી તેમની જરૂરિયાતો અને આકાંક્ષાઓ દ્વારા નવા વાહનોની નોંધપાત્ર માંગ ઊભી કરશે. તેમણે આ પણ કહ્યું કે ગયા દસ વર્ષોમાં 25 કરોડ ભારતીયો ગરીબીમાંથી બહાર નીકળ્યા છે અને એક નવા મધ્યમ વર્ગનો નિર્માણ થયો છે, જે પોતાનું પહેલું વાહન ખરીદી રહ્યો છે. દેશમાં થતી પ્રગતિ અને લોકોની વિસ્તરણથી ઓટો સેક્ટરને સતત લાભ મળી રહ્યો છે. શ્રેષ્ઠ બેઝિક ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર સાથે નવી ટેકનોલોજી પણ અપનાવાઈ રહી છે. ફાસ્ટટેગો ભારતમાં ફાઈવિંગનો અનુભવ બહુ સરળ બનાવ્યો છે. નેશનલ કોમન મોબિલિટી કાર્ડ ભારતની નિરંતર મુસાફરી માટે સરકારના પ્રયાસોને મજબૂતી આપવું છે. તેમણે કહ્યું કે હવે ભારત કનેક્ટેડ વાહનો અને ઓટોમેટેડ ફાઈવિંગમાં ઝડપી પ્રગતિ સાથે સ્માર્ટ મોબિલિટી તરફ આગળ વધી રહ્યો છે.

આઉટો ઉદ્યોગના વિકાસમાં 'મેક ઇન ઇન્ડિયા' ની મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા

ભારતના આઉટો ઉદ્યોગના વિકાસમાં 'મેક ઇન ઇન્ડિયા' પહેલની મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા પર ભાર આપતાં શ્રી મોદીએ જણાવ્યું કે પીએલઆઈ યોજનાઓએ મેક ઇન ઇન્ડિયા અભિયાનને નવી ગતિ આપી છે. આથી 2.25 લાખ કરોડ રૂપિયા કરતા વધુની વેચાણમાં મદદ મળી છે. આ યોજના દ્વારા આ ક્ષેત્રમાં 1.5 લાખથી વધુ પ્રતિષ્ઠિત રોજગારી ઊભી કરવામાં આવી છે. આઉટો ક્ષેત્રમાં રોજગારી સર્જનનો અન્ય ક્ષેત્રોમાં પણ અનેકગુણો પરિપ્રેક્ષ્ય જોવા મળ્યો છે. પ્રધાનમંત્રીએ કહ્યું કે આઉટો ક્ષેત્રના વિસ્તરણથી એમએસએમઈ, લોજિસ્ટિક્સ, પર્યટન અને પરિવહન ક્ષેત્રોમાં પણ રોજગારીના નવા અવસર ઊભા થઈ રહ્યા છે. ગ્રીન ટેકનોલોજી, ઇલેક્ટ્રિક વાહનો, હાઈડ્રોજન ફ્યુઅલ અને બાયોજનલ ફ્યુઅલના વિકાસ પર મહત્વપૂર્ણ ધ્યાન આપવામાં આવી રહ્યું છે. તેમણે જણાવ્યું કે રાષ્ટ્રીય ઇલેક્ટ્રિક મોબિલિટી મિશન અને ગ્રીન હાઈડ્રોજન મિશન જેવી પહેલો આ ટ્રાન્સિઝિયન ધ્યાનમાં રાખી

દેશમાં મલ્ટી-ટેન હાઇવે અને એક્સપ્રેસવે નું નિર્માણ થઈ રહ્યું છે.

પછલાં એક વર્ષમાં ભારતીય આઉટો ઉદ્યોગમાં અંદાજે 12 ટકા ની વૃદ્ધિ થઈ છે.

પછલાં એક વર્ષમાં ભારતીય આઉટો ઉદ્યોગમાં અંદાજે 12 ટકા ની વૃદ્ધિ થઈ છે.

લગભગ 2.5 કરોડ કારોની વેચાણ ભારતમાં સતત વધતી માંગનું સંકેત છે.

દસ વર્ષોમાં ઇલેક્ટ્રિક વાહનોની વેચાણમાં 640 ગણી વૃદ્ધિ, વર્ષ 2024માં 16.80 લાખથી વધુ ઇલેક્ટ્રિક વાહનો વેચાયાં છે.

શરૂ કરવામાં આવી છે.

ઇલેક્ટ્રિક મોબિલિટીનો ઝડપથી વિકાસ

ભારતમાં છેલ્લા કેટલાય વર્ષોમાં ઇલેક્ટ્રિક મોબિલિટીના ઝડપી વિકાસનો ઉલ્લેખ કરતા શ્રી મોદીએ કહ્યું કે છેલ્લા દસ વર્ષોમાં ઇલેક્ટ્રિક વાહનોની વેચાણમાં 640 ગૂણા વૃદ્ધિ થઈ છે. દસ વર્ષ પહેલા જ્યાં માત્ર 2,600 ઇલેક્ટ્રિક વાહનો દર વર્ષે વેચાતા હતા, ત્યાં 2024 માં 16.80 લાખથી વધુ ઇલેક્ટ્રિક વાહનો વેચાયા છે. તેમણે જણાવ્યું કે હવે એક જ દિવસે વેચાતા ઇલેક્ટ્રિક વાહનોની સંખ્યા એક દાયકાથી પહેલા જે કંપનીએ વર્ષ દરમિયાન વેચાવેલા વાહનોની સંખ્યાથી દોગણી છે. તેમણે આ દાયકાના અંત સુધીમાં ભારતમાં ઇલેક્ટ્રિક વાહનોની સંખ્યા આઠ ગૂણા વધવાની શક્યતા વ્યક્ત કરી. દેશમાં ઇલેક્ટ્રિક મોબિલિટીની વિસ્તરણ માટે સરકારના નીતિગત નિર્ણયો અને આપવામાં આવેલી મદદ પર ભાર આપતા શ્રી મોદીએ જણાવ્યું કે પાંચ વર્ષ પહેલાં શરૂ કરેલી કેમ-2 યોજના હેઠળ 8,000 કરોડ રૂપિયાથી વધુના પ્રોત્સાહન રકમ ઇલેક્ટ્રિક વાહનોની ખરીદી માટે સબસીડી અને ચાર્જિંગ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર બનાવવામાં સરકાર દ્વારા આપવામાં આવી છે. આ યોજના હેઠળ 5,000થી વધુ ઇલેક્ટ્રિક બસો સહિત 16 લાખથી વધુ ઈવીઓની ખરીદી માટે મદદ આપવામાં આવી છે. ભારત સરકાર દ્વારા પ્રદાન કરેલી 1,200થી વધુ ઇલેક્ટ્રિક બસો દિલ્હીમાં ચાલી રહી છે. છેલ્લે પી એમ ઈ-ફાઈવ

યોજના શરૂ કરવાની વાત કરતાં પ્રધાનમંત્રીએ કહ્યું કે સરકાર આ યોજના હેઠળ દોપહિયા, ત્રીપહિયા, ઈ-એબુલન્સ અને ઈ-ટૂકો સહિત લગભગ 28 લાખ ઈવીઓની ખરીદી માટે મદદ આપશે.

જળવાયુ પરિવર્તનના પડકારોથી નિપટવા માટે મદદ

ઝોબલ વોર્મિંગ અને જળવાયુ પરિવર્તનની પડકારોથી નિપટવા માટે સૂર્ય ઊર્જા અને વૈકલ્પિક ઇંધણને સતત પ્રોત્સાહન આપવાની જરૂરિયાત પર ભાર મૂકી શ્રી મોદીએ જણાવ્યું કે ભારતે ઈવી અને સોલર ઊર્જા બંને ક્ષેત્રોમાં મહત્વપૂર્ણ પગલાં લીધાં છે. પીએમ સુર્યઘર-મફત વીજળી યોજના, જે છત પર સોલર પેનલ લગાવવાનો પ્રધાનમંત્રીઓનો અભિયાન છે, તે ક્ષેત્રે મહત્વપૂર્ણ યોગદાન આપશે. પ્રધાનમંત્રીએ બેટરી અને સ્ટોરેજ સિસ્ટમના વધતા થયો પડકારનો ઉલ્લેખ કરતા જણાવ્યું કે સરકાર એડવાન્સ કેમિકલ સેલ બેટરી સ્ટોરેજને પ્રોત્સાહિત કરવા માટે 18,000 કરોડ રૂપિયાની પ્રોડક્શન લિન્ક્ડ ઈન્સેન્ટિવ (PLI) યોજના શરૂ કરી છે. તેમણે ભારતીય યુવાઓને ઊર્જા સ્ટોરેજ ક્ષેત્રમાં સ્ટાર્ટઅપ શરૂ કરવાની અપીલ કરી, જે દેશના પર્યાવરણ માટે એક મહત્વપૂર્ણ સેવા સાબિત થશે.

ભોપાલમાં 'ગ્લોબલ ઇન્વેસ્ટર્સ સમિટ'માં શ્રી અમિત શાહે જણાવ્યું. વિકસિત ભારત બનાવવા માટે ઇન્વેસ્ટમેન્ટ સમિટની મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા રહેશે.

- ગ્લોબલ ઇન્વેસ્ટર્સ સમિટમાં 30 લાખ 77 હજાર કરોડ રૂપિયાનાં સમજૂતી કરાર થયા.
- ભારતીય કંપનીઓ, વૈશ્વિક CEO, યુનિકોર્ન સંસ્થાપકો અને 50 થી વધુ દેશોના પ્રતિનિધિઓએ ભાગ લીધો.

સહકાર ઉદય ટીમ

પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્ર મોદી એ દેશના યુવાનો અને 140 કરોડ લોકોની સામે 2047 સુધી ભારતને પૂર્ણ વિકાસશીલ રાષ્ટ્ર બનાવવા અને 2027 સુધી દુનિયાની ત્રીજી સૌથી મોટી અર્થવ્યવસ્થા બનાવવાનો લક્ષ્ય રાખ્યો છે. આ ઇન્વેસ્ટમેન્ટ સમિટ આ બંને લક્ષ્યોને પૂર્ણ કરવામાં માત્ર મદદરૂપ નહીં, પરંતુ તેમાં મોટી યોગદાન પણ આપશે. કેન્દ્રિય ગૃહ અને સહકાર મંત્રી શ્રી અમિત શાહ એ મધ્ય પ્રદેશના ભોપાલમાં 'ગ્લોબલ ઇન્વેસ્ટર્સ સમિટ' દરમિયાન આ વિચારોને રજૂ કર્યા. તેમણે કહ્યું કે દેશના વિકાસ માટે પ્રધાનમંત્રી શ્રી મોદીની ટીમ ઇન્ડિયા ની કલ્પના મુજબ ભારત સરકાર અને તમામ રાજ્ય સરકારો સાથે મળીને આગળ વધવાનું લક્ષ્ય, આ આયોજને આગળ વધાર્યું છે. આ ગ્લોબલ ઇન્વેસ્ટર્સ સમિટ દરમિયાન કુલ 30 લાખ 77 હજાર કરોડ રૂપિયા ના સમજૂતી પત્રો

કરવામાં આવ્યા. શ્રી શાહે જણાવ્યું કે એમાંથી ઘણા હકીકતમાં જમીન પર ઊતરીને મોટા ઉદ્યોગો ઉપરાંત સહાયક ઉદ્યોગો ઊભા કરવામાં રાજ્ય સરકારને મદદરૂપ થશે. તેમણે ઉમેર્યું કે મધ્ય પ્રદેશની ઇન્વેસ્ટમેન્ટ સમિટ માત્ર રાજ્ય નહીં, પણ સમગ્ર ભારતના વિકાસને પણ ગતિ આપી છે. આવનારા સમયમાં આ રાજ્ય ભારતના મુખ્ય ઔદ્યોગિક રાજ્યોમાં સામેલ થશે.

પ્રતિનિધિઓની ભાગીદારી અને રોકાણની આશા સાથે 50 થી વધુ દેશો

શ્રી શાહ એ કહ્યું કે ડિલિવરી સમિટમાં 200 થી વધુ ભારતીય કંપનીઓ, 200 થી વધુ વૈશ્વિક CEO, 20 થી

વધુ યુનિકોર્ન સ્થાપક અને 50 થી વધુ દેશોના પ્રતિનિધિઓ રાજ્યમાં રોકાણ કરવાની ઇરાદે સામેલ થયા છે. આમાં મધ્યપ્રદેશ પોતાના ઔદ્યોગિક, પ્રદેશિક અને વૈશ્વિક ક્ષમતાનું આંકલન કરવા માટે તમામ માર્ગો ખોલવાની કોશિશ કરી છે, જેના કારણે રાજ્યના વિકાસને નવી દિશા મળી છે. શ્રી શાહ એ કહ્યું કે આ રાજ્ય આપણા દેશની ભવ્ય સાંસ્કૃતિક વારસા સાથે ભરપૂર છે અને વડા પ્રધાન શ્રી મોદીના 'વિકાસ પણ વારસા પણ' ના સૂત્રને કાર્યરત કરવાની દિશામાં પ્રયત્ન કરી રહ્યો છે. રાજ્યમાં નવા પ્રયોગ તરીકે વિકાસના સંકલ્પ સાથે દરેક ક્ષેત્ર માટે અલગ અલગ ઇન્વેસ્ટમેન્ટ સમિટનું આયોજન આગામી દિવસોમાં ઘણા રાજ્યો માટે માર્ગદર્શનરૂપ સાબિત થશે. શ્રી શાહ એ કહ્યું કે આ સમિટમાં સ્થાનિક

અને વૈશ્વિક બંને પ્રકારના રોકાણોમાં વધારો કરવા માટે ઘણા આયામો પ્રાપ્ત કરવામાં આવ્યા છે. આ સમિટ ભારતની અમૃત પેઢી માટે કુશળતા વિકાસના ઘણા દરવાજાઓ પણ ખોલશે અને ભારતને 'મેન્યુફેક્ચરિંગ હબ' બનાવવા માટે પણ મોટી મદદ કરશે.

પારદર્શી શાસનએ રોકાણકારોને આકર્ષિત કર્યું

શ્રી શાહએ કહ્યું કે ભારતના હૃદય જેવા મધ્યપ્રદેશમાં શ્રેષ્ઠ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર, કુશળ કામકાજ શક્તિ અને પારદર્શી શાસન અને શ્રેષ્ઠ પ્રશાસનિક યંત્રણા એ રોકાણ માટે અનુકૂળ વાતાવરણ પુરું પાડ્યું છે, જેના કારણે ઘણા લોકોને રોકાણ માટે આકર્ષિત કરવામાં આવ્યું છે. રાજ્યમાં વિસ્તૃત બજાર ઉપલબ્ધ છે, જેના કારણે માંગ આધારિત અર્થવ્યવસ્થા અહીં ઝડપથી વધતી રહી છે. તેમણે કહ્યું કે રાજ્યમાં ભૂખંડ, કામકાજ શક્તિ, ખાણો અને ખનિજોની ઉપલબ્ધિએ ઉદ્યોગો માટે સંભાવનાઓ અને અવસરોમાં વધારો કર્યો છે. શ્રી શાહએ કહ્યું કે આ રાજ્ય દેશમાં સૌથી વધુ ખનિજ સંસાધન ધરાવનારા રાજ્યોમાંના એક છે. આથી ભારતનો આ રાજ્ય દરેક દ્રષ્ટિકોણે રોકાણ માટે આકર્ષક કેન્દ્ર બની ગયો છે.

શ્રી શાહે કહ્યું કે, એક સમય હતો જ્યારે આ રાજ્યને બીમાર રાજ્યોમાં ગણવામાં આવતું હતું, પરંતુ છેલ્લાં 20 વર્ષોમાં કુશળ શાસનના કારણે આ રાજ્યમાં ઘણો બદલાવ આવ્યો છે.. આ દરમિયાન અહીં પાંચ લાખ કિલોમીટરનો રસ્તાનો નેટવર્ક બાંધવામાં આવ્યો છે. છ એરપોર્ટ ધરાવતું આ રાજ્ય આજે 31 ગીગાવોટ ઊર્જા ક્ષમતા ધરાવે છે, જેમાંથી 30 ટકા 'ક્લીન એનર્જી' છે. તેમણે જણાવ્યું કે ભારતીય સંચાલન સંસ્થાન (IIM), ભારતીય પ્રૌદ્યોગિકી સંસ્થાન (IIT), અમિલ ભારતીય આયુર્વિજ્ઞાન સંસ્થાન (AIIMS), ભારતીય ઉષ્ણકટિબંધીય હવામાન વિજ્ઞાન સંસ્થાન (IITM), નીફ્ટ અને એનઆઈએફડી જેવા ઘણી પ્રતિષ્ઠિત સંસ્થાઓ રાજ્યના યુવાનોને આ તકોનો લાભ ઉઠાવવા માટે યોગ્ય બનાવી રહી છે. તેમણે કહ્યું કે દેશના 25 ટકા ઓર્ગેનિક કોટનની સપ્લાય અહીંથી થાય છે. મધ્ય પ્રદેશને ફૂડ પ્રોસેસિંગ માટે પણ ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ રાજ્ય માનવામાં આવે છે. રાજ્ય

સરકારે વર્ષ 2025ને ઉદ્યોગ વર્ષ તરીકે ઉજવવાનો નિર્ણય લીધો છે. શ્રી શાહે ઉમેર્યું કે 'ઈઝ ઓફ ડોઈંગ બિઝનેસ' માટે જનવિશ્વાસ બિલ પસાર કરનાર આ રાજ્ય દેશનું પહેલું રાજ્ય બની ગયું છે.

અગાઉના 10 વર્ષોમાં વિકાસની ઊંચી ઇમારત પર બનશે નવા આયામ

કેન્દ્રીય ગૃહ અને સહકારિતા મંત્રી શ્રી અમિત શાહે જણાવ્યું કે વડાપ્રધાન શ્રી નરેન્દ્ર મોદીના નેતૃત્વ હેઠળ છેલ્લા 10 વર્ષના શાસન દરમિયાન દેશનો વિદેશી મુદ્રા ભંડાર બેગણો થયો છે, ઘરોત્પાદન મુલ્ય (GDP) દોગણું થયું છે અને પ્રતિવ્યક્તિ આવક પણ બેગણી થઈ છે. તેમણે કહ્યું કે મોદી સરકારે દેશમાં એક ઊંચી અને મજબૂત વિકાસની ઇમારતની પાયાની રચના કરી છે અને આગામી દસ વર્ષોમાં ભારતના વિકાસના અનેક નવા આયામો ઊભા કરવામાં આવશે.

મોદી સરકારે આ વર્ષોમાં એવા 54

કરોડ નાગરિકોને બેંકિંગ નેટવર્કથી જોડ્યા છે જેમના પાસે સ્વતંત્રતા પછીના 75 વર્ષ સુધી બેંક ખાતું પણ નહોતું. તેમણે કહ્યું કે દેવાળિયા અને NPA (અપરિણામકારક લોન)ને 2.5 ટકા સુધી નીચે લાવવું, GSTનું સફળ અમલ કરવું, 'સિંગલ વિંડો ક્લિયરન્સ' લાવવી અને ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર મજબૂત કરવું — આવા અનેક મહત્વપૂર્ણ કાર્યો મોદી સરકાર દ્વારા કરવામાં આવ્યા છે.

શ્રી શાહે ઉમેર્યું કે આ સમયગાળા દરમિયાન દેશમાં 60,000 કિલોમીટર રાષ્ટ્રીય રાજમાર્ગો અને 8 લાખ કિલોમીટર ગ્રામ્ય માર્ગો બનાવાયા છે, એરપોર્ટ્સ 74થી વધીને 157 થયા છે, રેલવેનું વિસ્તરણ બેગણું થયું છે અને કાર્ગો હેન્ડલિંગ પણ દોગણું વધ્યું છે.

તેમણે કહ્યું કે ભારતે અનેક નવી પહેલ કરીને આગામી 25 વર્ષ સુધી વિશ્વની આર્થિક દિશા નક્કી કરનારા ક્ષેત્રોમાં પોતાનું સ્થાન મજબૂત રીતે જમાવ્યું છે.

‘ભારત ટેક્સ 2025’ માં બોલ્યા પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્ર મોદી ટેક્સટાઇલ ક્ષેત્ર વિકસિત ભારતનું કાપડ વણાટ કરી રહ્યું છે

સહકાર ઉદય ટીમ

ભારત ટેક્સ હવે એક જબરદસ્ત વૈશ્વિક ટેક્સટાઇલ કાર્યક્રમ બની ગયો છે. આ દુનિયા ભરના નીતિ નિર્માતાઓ, સીઈઓ અને ઉદ્યોગ જગતના નેતાઓ માટે વ્યવસાય, સહયોગ અને સાહેદારીનો એક મજબૂત મંચ બની રહ્યો છે અને તેમાં 120 થી વધુ દેશોના હજારો ઉદ્યોગીઓ ભાગ લઈ રહ્યા છે. પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્ર મોદીએ નવી દિલ્હીના ભારત મંડપમમાં ‘ભારત ટેક્સ 2025’ દરમિયાન આ વિચારો દેશ અને દુનિયાના વસ્ત્ર ઉદ્યોગ સાથે જોડાયેલા હજારો પ્રતિનિધિઓ વચ્ચે વહેંચ્યા. તેમણે કહ્યું કે આ આયોજન

કપડાં ક્ષેત્રમાં નિવેશ, નિર્યાત અને સમગ્ર વિકાસને મહત્વપૂર્ણ રીતે પ્રોત્સાહન આપી રહ્યું છે. આ અમારી વિરાસત સાથે-સાથે વિકસિત ભારતની સંભાવનાઓની ઝલક પણ દર્શાવી રહ્યું છે, જે ભારત માટે ગર્વનો વિષય છે. શ્રી મોદીએ કહ્યું, ‘ગયા વર્ષે ભારતે કપડાં અને પરિધાન નિર્યાતમાં સાત ટકાનો વધારો જોયો, અને હવે તે દુનિયામાં કપડાં અને પરિધાનોનો છઠ્ઠો સૌથી મોટો નિર્યાતક છે.’ ભારતનો કપડાં નિર્યાત ત્રણ લાખ કરોડ રૂપિયા સુધી પહોંચી ગયો છે, જેને 2030 સુધી નવ લાખ કરોડ રૂપિયા સુધી વધારવાનું લક્ષ્ય છે. કપડાં ક્ષેત્રમાં સરકારના છેલ્લા 10 વર્ષના લગાતાર પ્રયાસો

➔ ભારત ટેક્સ વિશ્વના નીતિ નિર્માતાઓ અને ઉદ્યોગ માટે વ્યવસાય, સહયોગ અને ભાગીદારી માટે એક મજબૂત પ્લેટફોર્મ બની રહ્યું છે.

➔ ભારત ટેક્સ આપણા પરંપરાગત પોશાક દ્વારા દેશની સાંસ્કૃતિક વિવિધતાને પ્રદર્શિત કરે છે

➔ એક વર્ષમાં કપડા અને પરિધાન નિકાસમાં સાત ટકાનો વધારો સાથે દુનિયામાં કપડા અને પરિધાનોનો છઠ્ઠો સૌથી મોટો નિકાસકાર છે ભારત

અને નીતિઓનું જ પરિણામ છે કે આ દરમિયાન કપડાં ક્ષેત્રમાં વિદેશી નિવેશ બમણો થઈ ગયો છે.

કાપડ ક્ષેત્રના વિકાસ માટે નીતિ વિષયક નિર્ણયો લઈ રહી છે સરકાર

દેશમાં વસ્ત્ર ઉદ્યોગના પ્રાચીન વારસાનો ઉલ્લેખ કરતા શ્રી મોદીએ કહ્યું, ‘ભારત ટેક્સ આપણા પરંપરાગત પોશાકો દ્વારા ભારતની સાંસ્કૃતિક વિવિધતાને દર્શાવે છે.’ પૂર્વથી પશ્ચિમ અને ઉત્તરથી દક્ષિણ સુધી, ભારતમાં પરંપરાગત પોશાકોની વિશાળ શ્રેણી છે. તેમણે લાખોની ચિકનકારી, રાજસ્થાન અને ગુજરાતની બાંધણી, ગુજરાતની

પટોળા, બનારસની બનારસી સિલ્ક, દક્ષિણ ભારતની કાંજીવરમ સિલ્ક અને જમ્મુ-કાશ્મીરની પશ્મીના જેવા વિવિધ પ્રકારના પોશાકોનો ઉલ્લેખ કરતા કહ્યું કે ભારતના કાપડ ઉદ્યોગની વિવિધતા અને વિશિષ્ટતાને પ્રોત્સાહન આપવા અને તેના વિકાસને દિશા આપવા માટે આ આયોજનનું વિશેષ મહત્વ છે.

શ્રી મોદીએ બેકિંગ ક્ષેત્રને આહ્વાન કર્યું કે તેઓ કાપડ ક્ષેત્રના ઉદ્યોગ સાહસિકોની જરૂરિયાતો પૂરી કરે, જેથી વસ્ત્ર વ્યવસાયનો વિસ્તાર થઈ શકે અને રોજગારની નવી તકો ઊભી થઈ શકે. તેમણે કહ્યું, 'કાપડ ઉદ્યોગ દેશમાં રોજગારની સૌથી મોટી તકો પૈકીનો એક છે, જે ભારતના ઉત્પાદન ક્ષેત્રમાં 11 ટકાનું યોગદાન આપે છે.'

સામાન્ય બજેટ 2025માં ઘોષિત 'મિશન મેન્યુફેક્ચરિંગ'નો ઉલ્લેખ કરતા શ્રી મોદીએ કહ્યું કે આ ક્ષેત્રમાં રોકાણ અને વિકાસથી કરોડો કાપડ શ્રમિકોને લાભ મળી રહ્યો છે. MSME (માઇક્રો, સ્મોલ એન્ડ મીડિયમ એન્ટરપ્રાઇઝિસ) દ્વારા 80 ટકા યોગદાન ધરાવતા કાપડ ક્ષેત્રને આ પગલાંઓથી ઘણો લાભ થશે. તેમણે કહ્યું કે પડકારોનું સમાધાન કરવું અને ભારતના કાપડ ક્ષેત્રની ક્ષમતાને સાકાર કરવી તે સરકારની પ્રતિબદ્ધતા છે.

તેમણે કહ્યું કે વિશ્વસનીય કપાસ પુરવઠો સુનિશ્ચિત કરવા અને ભારતીય કપાસને વૈશ્વિક સ્તરે સ્પર્ધાત્મક બનાવવા તથા કાચા માલથી લઈને તૈયાર ઉત્પાદનો સુધીની કાપડ મૂલ્ય શૃંખલાને મજબૂત કરવા માટે કપાસ ઉત્પાદકતા મિશનની ઘોષણા કરવામાં આવી છે. ટેક્નિકલ ટેક્સટાઇલ્સ જેવા ઉભરતા ઉદ્યોગો અને સ્વદેશી કાર્બન ફાઇબર તેમજ તેના ઉત્પાદનોને પ્રોત્સાહન આપવા પર સરકારનું ધ્યાન કેન્દ્રિત છે. ભારત ઉચ્ચ શ્રેણીના કાર્બન ફાઇબરના નિર્માણની દિશામાં આગળ વધી રહ્યું છે.

કાપડ ક્ષેત્રના વિકાસ માટે જરૂરી નીતિ વિષયક નિર્ણયો લેવામાં આવી રહ્યા છે. ભારતીય વસ્ત્ર પરંપરાની પરંપરાગત ટકાઉ તકનીકોને હવે અત્યાધુનિક તકનીકો સાથે વધારવામાં આવી રહી છે, જેનાથી કારીગરો, વણકરો અને ઉદ્યોગ સાથે જોડાયેલી લાખો મહિલાઓને લાભ મળી રહ્યો છે.

કૌશલ્ય વિકાસ માટે રાષ્ટ્રીય ઉત્કૃષ્ટતા કેન્દ્રોની ભૂમિકા

વિકસિત ભારતના નિર્માણમાં કાપડ ક્ષેત્રની હશે મહત્વની ભૂમિકા

શ્રી મોદીએ યુવાનોને નવા ટેક્નિકલ-વસ્ત્ર સ્ટાર્ટઅપ લાવવા અને નવા વિચારો પર કામ કરવા માટે પ્રોત્સાહિત કરતા સૂચન કર્યું કે કાપડ ઉદ્યોગ નવા ઉપકરણો વિકસાવવા માટે આઈઆઈટી (IIT) જેવી સંસ્થાઓ સાથે સહયોગ કરી શકે છે. તેમણે પરંપરાને નવીનતા સાથે જોડવા અને વૈશ્વિક સ્તરે નવી પેઢીને આકર્ષિત કરવા માટે પરંપરાગત પોશાકોથી પ્રેરિત ઉત્પાદનો લોન્ચ કરવાના મહત્વ પર ભાર મૂક્યો. શ્રી મોદીએ કહ્યું કે પરંપરાગત ખાદીને પ્રોત્સાહન આપવામાં આવી રહ્યું છે, સાથે જ આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ (AI) નો ઉપયોગ કરીને ફેશનના વલણોનું પણ વિશ્લેષણ કરવામાં આવી રહ્યું છે. ખાદીને પ્રોત્સાહન આપવા પર ભાર મૂકતા તેમણે કહ્યું કે દેશના સ્વાધીનતા સંગ્રામ દરમિયાન 'ખાદી રાષ્ટ્ર માટે' હતી, પરંતુ હવે તે 'ખાદી ફેશન માટે' હોવી જોઈએ. શ્રી મોદીએ કહ્યું કે સદીઓ પહેલાં જ્યારે ભારત સમૃદ્ધિના શિખર પર હતું, ત્યારે કાપડ ઉદ્યોગ તે સમૃદ્ધિમાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવી હતી. તેમણે ભારપૂર્વક કહ્યું કે જેમ જેમ ભારત વિકસિત ભારત બનવાના લક્ષ્ય તરફ આગળ વધશે, તેમ કાપડ ક્ષેત્ર ફરી એકવાર મુખ્ય ભૂમિકા ભજવશે. ભારત ટેક્સ જેવા આયોજનો આ ક્ષેત્રમાં ભારતની સ્થિતિને મજબૂત કરી રહ્યા છે. તેમણે વિશ્વાસ વ્યક્ત કર્યો કે ભારત સફળતાના નવા કીર્તિમાન સ્થાપિત કરતું રહેશે અને દર વર્ષે નવી ઊંચાઈઓને સ્પર્શે.

કાપડ ઉદ્યોગમાં કૌશલ્યની મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા હોય છે. દેશમાં કુશળ પ્રતિભાઓનો સમૂહ બનાવવા માટે પ્રયાસો કરવામાં આવી રહ્યા છે. કૌશલ્ય વિકાસ માટે રાષ્ટ્રીય ઉત્કૃષ્ટતા કેન્દ્રોની ભૂમિકાનો ઉલ્લેખ કરતા શ્રી મોદીએ કહ્યું કે મૂલ્ય શૃંખલા માટે 'સમર્થ યોજના' જરૂરી કૌશલ્યો વિકસાવવામાં સહાય કરી રહી છે.

ટેકનોલોજીના યુગમાં હાથશાળા (હેન્ડલુમ) શિલ્પ કૌશલ્યની પ્રમાણિકતા જાળવી રાખવા પર ભાર મૂકતા તેમણે હાથશાળા કારીગરોના કૌશલ્યો અને તકો વધારીને તેમના ઉત્પાદનોને વૈશ્વિક બજારો સુધી પહોંચાડવા પર ભાર મૂક્યો. શ્રી મોદીએ કહ્યું, 'છેલ્લા 10 વર્ષોમાં હાથશાળાને પ્રોત્સાહન આપવા

માટે 2400 થી વધુ મોટા માર્કેટિંગ કાર્યક્રમો આયોજિત કરવામાં આવ્યા છે.'

હાથશાળા ઉત્પાદનોના ઓનલાઈન માર્કેટિંગને પ્રોત્સાહન આપવા માટે 'ભારત-હસ્તનિર્મિત' (Bharat-Hand-made) ઈ-કોમર્સ પ્લેટફોર્મ બન્યું છે, જેણે હજારો હાથશાળા બ્રાન્ડોને નોંધણી કરી છે. હાથશાળા ઉત્પાદનો માટે લા કેંગિંગથી પણ મોટા લાભ થઈ રહ્યા છે.

પૂર્વોત્તર વિના ભારત અને ભારત વિના પૂર્વોત્તર અધૂરું : શ્રી અમિત શાહ

સહકાર ઉદય ટીમ

પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્ર મોદીએ નોર્થ ઈસ્ટ (ઉત્તર-પૂર્વ)ને 'અષ્ટલક્ષ્મી' તરીકે સમગ્ર ભારતમાં પ્રખ્યાત કર્યું છે. પૂર્વોત્તરના તમામ આઠ રાજ્યો ભારતને દરેક રીતે સમૃદ્ધ કરવામાં સક્ષમ છે. આર્થિક, સાંસ્કૃતિક, સુરક્ષા, રમતગમત અને સંશોધન તથા વિકાસના ક્ષેત્રમાં પૂર્વોત્તરના યુવાનો માટે અપાર તકો રહેલી છે. આ વિચારો કેન્દ્રીય ગૃહ અને સહકાર મંત્રી શ્રી અમિત શાહે તાજેતરમાં નવી દિલ્હીમાં આસામ રાઈફલ્સના 'પૂર્વોત્તર એકતા ઉત્સવ - એક અવાજ, એક રાષ્ટ્ર' કાર્યક્રમમાં વ્યક્ત કર્યા હતા. શ્રી શાહે કહ્યું કે એકતા ઉત્સવના સમારોહ પૂર્વોત્તરની એકતા અને સાંસ્કૃતિક શક્તિને દિલ્હીમાં સ્થાપિત કરી છે. સરકારે પ્રવાસનથી લઈને ટેકનોલોજી, રમતગમતથી લઈને અવકાશ, કૃષિથી લઈને ઉદ્યોગ સાહસિકતા અને બેંકિંગથી લઈને બિઝનેસ સુધીના દરેક ક્ષેત્રમાં નોર્થ ઈસ્ટ માટે અનેક તકો વધારી છે.

પૂર્વોત્તર ભારતમાં રમતોની લોકપ્રિયતાને ધ્યાનમાં રાખીને જ પ્રધાનમંત્રી શ્રી મોદીના નેતૃત્વ હેઠળ સરકારે દેશની સૌપ્રથમ સ્પોર્ટ્સ યુનિવર્સિટી મણિપુરમાં બનાવવાનો નિર્ણય લીધો છે. 'સૌ માટે રમત,

➤ પૂર્વોત્તર ભારતના બધા રાજ્યો વર્ષ 2027 સુધીમાં દિલ્હીથી રેલ અને હવાઈ કનેક્ટિવિટીથી જોડાઈ જશે.

➤ સરકારે પર્યટન, ટેકનોલોજી, રમતગમત, અવકાશ, કૃષિ, ઉદ્યોગ સાહસિકતા અને બેંકિંગ ક્ષેત્રથી લઈને બિઝનેસ સુધીના તમામ ક્ષેત્રોમાં નોર્થ ઈસ્ટ માટે તકો વધારી છે.

શ્રેષ્ઠતા માટે રમત' ભારતમાં રમતોના વિકાસના સૂત્ર બન્યા છે. શ્રી શાહે વિશ્વાસ વ્યક્ત કર્યો કે 2036 માં ભારત ઓલિમ્પિક રમતોની યજમાની કરશે, જેમાં ભારત ટોપ 10 માં હશે અને તેમાં પૂર્વોત્તર રાજ્યોની મહત્વની ભૂમિકા હશે.

પૂર્વોત્તર અને દિલ્હી વચ્ચે મજબૂત બની કનેક્ટિવિટી

સરકારએ કનેક્ટિવિટી દ્વારા પૂર્વોત્તર અને દિલ્હી વચ્ચેની ભૌતિક અને દિલોની દૂરીને સમાપ્ત કરી છે. શ્રી શાહે જણાવ્યું કે મોદી સરકારએ પૂર્વોત્તર માટે સેકડો બજેટીય પ્રાવધાનો વધાર્યા છે અને પૂર્વોત્તર માટે ત્રણથી ચાર ગણો વધારે બજેટ ફાળવ્યો છે. વર્ષ 2027 સુધીમાં પૂર્વોત્તરના તમામ આઠ રાજ્યો રેલ અને હવાઈ કનેક્ટિવિટી દ્વારા દેશની રાજધાની સાથે જોડાઈ જશે. પૂર્વોત્તર ભારતમાં 220 થી વધુ જાતિ સમૂહો અને 160 થી વધુ જાતિઓ વસે છે,

જ્યાં 200 થી વધુ ભાષાઓ અને બોલીઓ બોલાય છે, 50 થી વધુ વિશિષ્ટ તહેવારો ઉજવાય છે અને 30 થી વધુ પરંપરાગત નૃત્યો તથા 100 થી વધુ પરંપરાગત વ્યંજનો આજે પણ અસ્તિત્વમાં છે. આ સમગ્ર ભારત માટે એક સમૃદ્ધ વારસાનું ભંડાર છે અને આપણો દેશ આ વારસા પર ગર્વ કરે છે. શ્રી શાહે જણાવ્યું કે પૂર્વોત્તર વિના ભારત અધૂરું છે અને ભારત વિના પૂર્વોત્તર અધૂરું છે.

શાંતિ અને વિકાસ ઈચ્છે છે નોર્થ ઈસ્ટ

શ્રી શાહે કહ્યું કે નોર્થ ઈસ્ટ હવે શાંતિ અને વિકાસ ઈચ્છે છે અને ભારતના અભિન્ન અંગ તરીકે કામ કરવા માંગે છે. પ્રધાનમંત્રી શ્રી મોદીના નેતૃત્વ હેઠળ છેલ્લા 10 વર્ષોમાં અને ખાસ કરીને છેલ્લા પાંચ વર્ષોમાં પૂર્વોત્તર ભારતમાં કાયદો અને વ્યવસ્થાની સ્થિતિમાં ઘણો મોટો બદલાવ આવ્યો છે. પૂર્વોત્તરમાં હિંસક ઘટનાઓમાં અને સુરક્ષા દળોના મૃત્યુમાં 70 ટકા અને

આદિવાસી વિદ્યાર્થીઓ સાથે સંવાદ કરતા કેન્દ્રીય ગૃહ અને સહકાર મંત્રી શ્રી શાહે કહ્યું જનજાતીય સમાજનો ઉત્કર્ષ અને તેમનું સશક્તિકરણ સરકારની પ્રાથમિકતા

સહકાર ઉદય ટીમ

પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્ર મોદીના નેતૃત્વ હેઠળ ભારત સરકાર જનજાતીય સમાજને તેમનું વાસ્તવિક સન્માન આપી રહી છે. જનજાતીય ગૌરવ દિવસની ઉજવણી અને ભારતના રાષ્ટ્રપતિ તરીકે શ્રીમતી દ્રૌપદી મુર્મૂની પસંદગી જેવા સરકારના ઐતિહાસિક નિર્ણયોએ જનજાતીય સમાજના ગૌરવને એક નવા શિખર પર પહોંચાડ્યું છે. જનજાતીય સમાજનો ઉત્કર્ષ અને તેમનું સશક્તિકરણ અમારી પ્રાથમિકતા છે. કેન્દ્રીય ગૃહ અને સહકાર મંત્રી શ્રી અમિત શાહે નવી દિલ્હીમાં ગુજરાતના ડાંગ જિલ્લાના ગ્રામ્ય અને આદિવાસી વિદ્યાર્થીઓ સાથેના પ્રેરણાદાયક શૈક્ષણિક સંવાદ દરમિયાન આ વિચારો વ્યક્ત કર્યા.

શ્રી શાહે કહ્યું કે મોદી સરકાર 50 ટકાથી વધુ આદિવાસી વસ્તી ધરાવતા અને ઓછામાં ઓછા 20,000 આદિવાસી વ્યક્તિઓ ધરાવતા દરેક બ્લોકમાં એકલવ્ય મોડેલ રહેણાંક શાળાઓની સ્થાપના દ્વારા આદિવાસી વિદ્યાર્થી-વિદ્યાર્થિનીઓને ગુણવત્તાયુક્ત શિક્ષણ ઉપલબ્ધ કરાવી રહી છે. તેમણે કહ્યું કે તબીબી, ઇજનેરી અને તકનીકી શિક્ષણમાં આદિવાસી વિદ્યાર્થીઓ માટે ભાષા એક અવરોધ રહી છે. આને ધ્યાનમાં રાખીને સરકારે માતૃભાષામાં પરીક્ષા આપવાનો વિકલ્પ પૂરો પાડ્યો છે. આ નિર્ણયોથી આદિવાસી વિદ્યાર્થીઓને એક નવી આશા મળી છે. શ્રી શાહે કહ્યું કે આગ્રાદી પછીના

➔ ઓછામાં ઓછા 20,000 આદિવાસી લોકો ધરાવતા બ્લોકમાં એકલવ્ય મોડેલ રહેણાંક શાળાઓ શરૂ કરવામાં આવી.

➔ ઓછામાં ઓછા 20,000 આદિવાસી લોકો ધરાવતા બ્લોકમાં એકલવ્ય મોડેલ રહેણાંક શાળાઓ શરૂ કરવામાં આવી.

છ દાયકામાં દેશમાં કુલ એક જ કેન્દ્રીય આદિવાસી યુનિવર્સિટી હતી, જ્યારે છેલ્લા 10 વર્ષોમાં મોદી સરકારમાં બે નવી આદિવાસી યુનિવર્સિટીઓ સ્થાપિત કરવામાં આવી છે.

દેશની પ્રગતિના આધાર છે વિદ્યાર્થીઓ

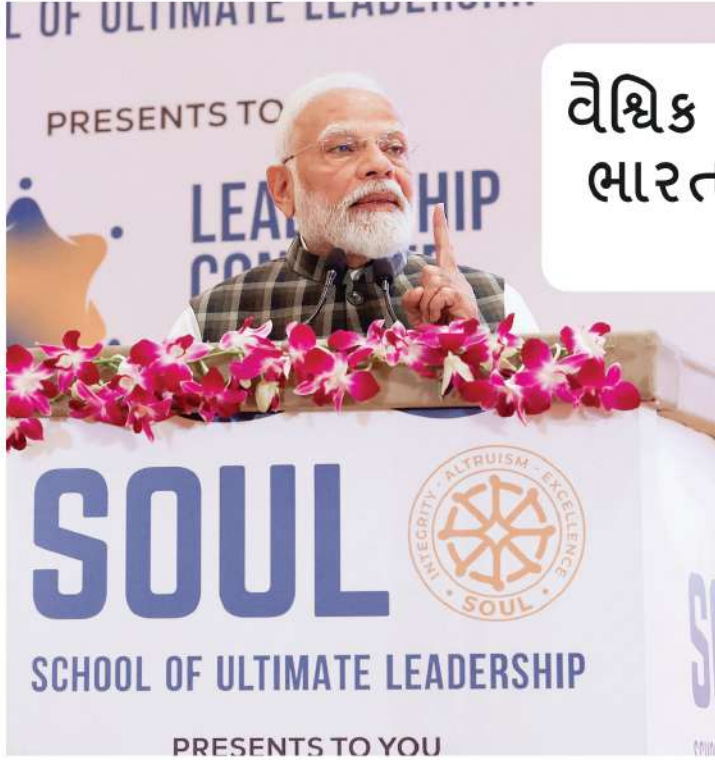
વિદ્યાર્થીઓને પ્રેરિત કરતા શ્રી અમિત શાહે કહ્યું કે વિદ્યાર્થીઓ દેશની પ્રગતિનો આધાર છે અને તેમનો પરિશ્રમ તથા સમર્પણ ભારતને નવી ઊંચાઈઓ સુધી લઈ જશે. તેમણે વિદ્યાર્થીઓને ડોક્ટર, એન્જિનિયર અને સિવિલ સેવક જેવી કારકિર્દીમાં આગળ વધવાની પ્રેરણા આપી અને કહ્યું કે જો તમે દેશના વિકાસને તમારું લક્ષ્ય બનાવશો, તો તેનાથી તમારો વ્યક્તિગત વિકાસ સ્વાભાવિક રીતે સુનિશ્ચિત થશે.

શ્રી શાહે વિદ્યાર્થીઓને દેશના વિકાસ માટે કાર્ય કરવાને પોતાનો મૂળ ઉદ્દેશ્ય બનાવવાની શીખ આપી. તેમણે વિદ્યાર્થીઓને પરિશ્રમ અને ઈમાનદારી સાથે પોતાના લક્ષ્યો તરફ આગળ વધવા માટે પ્રેરિત કરતા કહ્યું કે રાષ્ટ્ર

નિર્માણમાં વિદ્યાર્થીઓની ભૂમિકા અત્યંત મહત્વપૂર્ણ છે અને તેમની સફળતા જ ભારતને અગ્રણી બનાવવામાં સહાયક બનશે.

આ વિશેષ પ્રેરણાદાયક કાર્યક્રમમાં વિદ્યાર્થીઓએ પોતાના અનુભવો કેન્દ્રીય ગૃહ અને સહકાર મંત્રી શ્રી શાહ સાથે વહેંચ્યા. આ કાર્યક્રમ ગ્રામીણ અને આદિવાસી સમાજના વિદ્યાર્થીઓ માટે પ્રેરણાસ્રોત સાબિત થયો અને તેના માધ્યમથી તેઓને શ્રી શાહ સાથે મુક્તપણે સંવાદ કરવાનો અવસર મળ્યો. શ્રી અમિત શાહની આ પહેલ યુવાનો સાથે સીધા સંવાદ અને તેમને પ્રોત્સાહિત કરવાની પ્રતિબદ્ધતાનો ભાગ છે. આ અવસરે શિક્ષણ, યુવા સશક્તિકરણ અને રાષ્ટ્રીય વિકાસમાં વિદ્યાર્થીઓની ભૂમિકા પર ભાર મૂકતા તેમણે વિદ્યાર્થીઓની જિજ્ઞાસાઓનું સમાધાન કર્યું અને તેમને મહેનત, સમર્પણ અને દ્રઢ સંકલ્પનું મહત્વ સમજાવ્યું.

સ્કૂલ ઓફ અલ્ટીમેટ લીડરશિપ' (સોલ) લીડરશિપ કોન્ફરેન્સ 2025 માં પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્ર મોદીએ સંબોધન કર્યું.

વૈશ્વિક મહાશક્તિ તરીકે ભારત ઉભરી રહ્યું છે.

- સ્કૂલ ઓફ અલ્ટીમેટ લીડરશિપ એવા નેતાઓ તૈયાર કરશે જેઓ રાષ્ટ્રીય અને વૈશ્વિક સ્તરે ઉત્કૃષ્ટતા હાંસલ કરશે.
- ભારતને એવા નેતાઓની આવશ્યકતા છે જેઓ વૈશ્વિક ઉત્કૃષ્ટતાના નવા સંસ્થાનો વિકસાવી શકે.
- વિકસિત ભારતના નિર્માણ માટે બહેતર નાગરિકોનો વિકાસ આવશ્યક છે.

સહકાર ઉદય ટીમ

ભારત એક વૈશ્વિક શક્તિ તરીકે ઉભરી રહ્યું છે. દેશની પ્રગતિમાં માનવ અને કુદરતી સંસાધનોની મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા છે. દરેક ક્ષેત્રમાં સારા નેતૃત્વને તૈયાર કરવું એ સમયની માંગ છે. વિકસિત ભારતની વિકાસ યાત્રામાં સ્કૂલ ઓફ અલ્ટીમેટ લીડરશિપ (સોલ) આ દિશામાં એક મહત્વપૂર્ણ પહેલ છે. આ ફક્ત સંગઠનનું નામ નથી, પરંતુ સોલ ભારતના સામાજિક જીવનનો આત્મા બનશે. પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્ર મોદીએ નવી દિલ્હીના ભારત મંડપમ ખાતે 'સ્કૂલ ઓફ અલ્ટીમેટ લીડરશિપ' (સોલ) લીડરશિપ કોન્ફરેન્સ 2025 ના ઉદ્ઘાટન દરમિયાન આ વિચારો વ્યક્ત કર્યા હતા. તેમણે કહ્યું, 'રાષ્ટ્ર નિર્માણ માટે બહેતર નાગરિકોનો વિકાસ આવશ્યક છે. દરેક ક્ષેત્રમાં ઊર્જાવાન નેતાઓની આવશ્યકતા છે જેઓ વૈશ્વિક જટિલતાઓના ઉકેલ શોધી શકે, જરૂરિયાતોને પૂરી કરી શકે

અને સાથે જ વૈશ્વિક મંચ પર રાષ્ટ્ર હિતોને પ્રાથમિકતા આપી શકે.' શ્રી મોદીએ કહ્યું કે આ નેતાઓનો દ્રષ્ટિકોણ વૈશ્વિક હોવો જોઈએ, પરંતુ માનસિકતા સ્થાનિક પણ હોવી જોઈએ.

વૈશ્વિક સ્તરે ભારતનો પ્રભાવ વધારવાની રણનીતિ

પ્રધાનમંત્રી શ્રી મોદીએ ભારતીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય માનસિકતાને સમજતા, રણનીતિક નિર્ણયો લેનારા, સંકટ વ્યવસ્થાપન અને ભવિષ્યલક્ષી વિચારસરણી માટે નેતૃત્વ તૈયાર કરવાના મહત્વ પર ભાર મૂકતા કહ્યું કે ભારતને આંતરરાષ્ટ્રીય બજારો અને વૈશ્વિક સંસ્થાઓમાં સ્પર્ધા કરવા માટે આંતરરાષ્ટ્રીય વેપારની ગતિશીલતાને સમજતા નેતાઓની જરૂર છે. તેમણે કહ્યું કે સોલની ભૂમિકા એવા નેતાઓને તૈયાર કરવાની છે જેમનો વ્યાપ મોટો હોય અને જેમની પાસેથી ઊંચી અપેક્ષાઓ હોય. સોલનો ઉદ્દેશ્ય એક

વિકસિત ભારતના નિર્માણ માટે આવશ્યક શક્તિ અને ભાવનાનો સંચાર કરવાનો હોવો જોઈએ.

પ્રધાનમંત્રી શ્રી મોદીએ જાહેરાત કરી કે ટૂંક સમયમાં ગુજરાતની ગિફ્ટ સિટી નજીક સોલનું એક નવું અને વિશાળ પરિસર બનીને તૈયાર થઈ જશે. આ ઉભરતી લીડરશિપ સંસ્થાનો મુખ્ય ઉદ્દેશ્ય ભારતમાં રાજકીય નેતૃત્વને વ્યાપક બનાવવાનો અને માત્ર રાજકીય પરિવારો સુધી સીમિત ન રાખતા યોગ્યતા, પ્રતિબદ્ધતા અને જનસેવાની ભાવના ધરાવતા લોકોને આગળ લાવવાનો છે. આ સંસ્થાન નેતૃત્વ સાથે જોડાયેલી નવી વિચારસરણી, આવશ્યક કૌશલ્યો અને વિશેષજ્ઞતા પ્રદાન કરશે, જેનાથી વર્તમાન સમયની જટિલ દુનિયામાં નેતૃત્વના પડકારોને વધુ સારી રીતે સમજી અને ઉકેલી શકાશે. તેમણે આશા વ્યક્ત કરી કે સ્કૂલ ઓફ અલ્ટીમેટ લીડરશિપ એવા નેતાઓને તૈયાર

સ્કૂલ ઓફ અલ્ટીમેટ લીડરશિપ (સોલ) ગુજરાતમાં સ્થાપિત થઈ રહેલું નેતૃત્વ સંસ્થાન છે જે વિશ્વસનીય નેતાઓને જાહેર ભલાના કાર્યને આગળ વધારવામાં સક્ષમ બનાવશે. તેનો ઉદ્દેશ્ય ભારતમાં ઔપચારિક તાલીમ દ્વારા રાજકીય નેતૃત્વના પરિવૃત્તિને વિસ્તૃત બનાવવાનો અને એવા લોકોને જોડવાનો છે, જે જાહેર સેવાના પ્રત્યે યોગ્યતા, પ્રતિબદ્ધતા અને ઉત્સાહ દ્વારા આગળ વધે છે. આ કાર્યક્રમ વૈશ્વિક પડકારોનો સામનો કરવા માટે જરૂરી આંતરિક સમજ, કૌશલ્ય અને નિષ્ણાતીઓ પૂરાં પાડશે.

કરશે જેઓ રાજનીતિના ક્ષેત્ર સહિત સમગ્ર વિશ્વમાં પોતાની છાપ છોડશે. દેશમાં 21મી સદી અને ખાસ કરીને છેલ્લા 10 વર્ષમાં જન્મેલી યુવાનોની આ પેઢી સાચા અર્થમાં ભારતની પ્રથમ વિકસિત પેઢી હશે. તેમણે આને 'અમૃત પેઢી' કહી અને વિશ્વાસ વ્યક્ત કર્યો કે 'સોલ' આ 'અમૃત પેઢી'નું નેતૃત્વ તૈયાર કરવામાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવશે.

નવા કૌશલ્યો અપનાવવા માટે નેતૃત્વ વિકાસની જરૂરિયાત પર ભાર

પ્રધાનમંત્રી શ્રી મોદીએ કહ્યું કે માનવ સંસાધન સૌથી વધુ સક્ષમ છે. 21મી સદીમાં એવા સંસાધનોની આવશ્યકતા છે જે નવીનતાનું નેતૃત્વ કરવા અને કૌશલ્યોને દિશા આપવામાં સક્ષમ હોય. શ્રી મોદીએ નવા કૌશલ્યો અપનાવવા માટે નેતૃત્વ વિકાસની જરૂરિયાત પર ભાર મૂક્યો અને કહ્યું કે તેને વૈજ્ઞાનિક અને પ્રગતિશીલ દ્રષ્ટિકોણ સાથે આગળ વધારવો જોઈએ. તેમણે કહ્યું કે સોલે આ દિશામાં કામ કરવાનું શરૂ કરી દીધું છે. તેનો લક્ષ્યાંક નેતૃત્વ વિકાસ માટે વિશ્વની અગ્રણી સંસ્થા બનવાનો છે.

દરેક ક્ષેત્રમાં સર્વોત્તમ નેતૃત્વ તૈયાર કરવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત

શ્રી મોદીએ કહ્યું કે સ્વામી વિવેકાનંદ

જેવા દુરંદેશી નેતા ભારતને ગુલામીની બેડીઓથી મુક્ત કરવા માંગતા હતા અને માત્ર 100 પ્રભાવી અને કુશળ નેતાઓની મદદથી તેનું ભાગ્ય બદલવા માંગતા હતા. શ્રી મોદીએ સ્વતંત્રતા આંદોલનની ભાવનાને પુનર્જીવિત કરવા અને આગળ વધવા માટે તેમાંથી પ્રેરણા લેવા પર ભાર મૂક્યો. તેમણે 21મી સદીના વિકસિત ભારતના સપનાને સાકાર કરવા માટે 140 કરોડની વસ્તી ધરાવતા ભારતમાં તમામ ક્ષેત્રોમાં સારા નેતૃત્વની જરૂરિયાત પર ભાર મૂકતા કહ્યું કે ભવિષ્યનું નેતૃત્વ માત્ર સત્તા સુધી સીમિત નહીં રહે, પરંતુ નેતૃત્વની ભૂમિકા માટે નવીનતા અને પ્રભાવની ક્ષમતાઓની જરૂર પડશે. નેતૃત્વ વિકાસ દરમિયાન 'સોલ' આ વ્યક્તિઓમાં વિવેચનાત્મક વિચારસરણી, જોખમ લેવાની ક્ષમતા અને ઉકેલ-સંચાલિત માનસિકતા વિકસાવશે.

તમામ ક્ષેત્રોમાં વિશ્વસ્તરીય ઉત્કૃષ્ટતાનો આકાંક્ષી છે ભારત

પ્રધાનમંત્રીએ કહ્યું કે જેમ જેમ ભારત કૃતનીતિથી લઈને તકનીકી નવીનતા સુધીના ક્ષેત્રોમાં નવા નેતૃત્વને આગળ વધારશે, તેમ તેમ દેશનો પ્રભાવ વિવિધ ક્ષેત્રોમાં અનેક ગણો વધી જશે. શ્રી મોદીએ વૈશ્વિક વિચારસરણીને સ્થાનિક ઉછેર સાથે જોડીને આગળ વધવાના મહત્વ પર ભાર મૂક્યો. શાસન

અને નીતિ-નિર્માણને વિશ્વસ્તરીય બનાવવાની જરૂરિયાત પર ભાર મૂકતા શ્રી મોદીએ કહ્યું કે આ ત્યારે હાંસલ કરી શકાય છે જ્યારે નીતિ નિર્માતાઓ, નોકરશાહી અને ઉદ્યોગસાહસિકો વૈશ્વિક શ્રેષ્ઠ પદ્ધતિઓનો સમાવેશ કરીને નીતિઓ બનાવે. જાહેર નીતિ અને સામાજિક ક્ષેત્રોમાં શક્તિ અને ભાવના વિકસાવવાની જરૂરિયાત પર ભાર મૂકતા શ્રી મોદીએ ડીપ-ટેક, અવકાશ, બાયોટેક અને નવીનીકરણીય ઊર્જા જેવા ઉભરતા ક્ષેત્રો માટે નેતૃત્વ તૈયાર કરવાની વાત કરી. તેમણે રમતગમત, કુષિ, ઉત્પાદન અને સામાજિક સેવા જેવા પરંપરાગત ક્ષેત્રો માટે નેતૃત્વ તૈયાર કરવાના મહત્વ પર ભાર મૂકતા કહ્યું કે ભારતે માત્ર તમામ ક્ષેત્રોમાં ઉત્કૃષ્ટતાની આકાંક્ષા રાખવી જોઈએ નહીં, પરંતુ તેને પ્રાપ્ત પણ કરવી જોઈએ. શ્રી મોદીએ કહ્યું, 'ભારતને એવા નેતાઓની આવશ્યકતા છે, જેઓ વૈશ્વિક ઉત્કૃષ્ટતાના નવા સંસ્થાનો વિકસાવી શકે.'

દેશમાં સો ટકા રોજગારી પૂરી પાડવા માટે સહકાર જ એકમાત્ર વિકલ્પ છે.

સહકાર ઉદય ટીમ

પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્ર મોદીનો સંપૂર્ણ-સરકાર અભિગમ માત્ર એક સૂત્ર નથી, પરંતુ એક સંસ્કૃતિ બની છે. આપણે ક્ષેત્રીય પરિષદોને સરકારી ઔપચારિકતાથી આગળ વધીને એક રણનીતિક નિર્ણયો લેનારા મંચ તરીકે સ્થાપિત કરી છે, જેના માધ્યમથી અનેક મહત્વપૂર્ણ અને યુગ પરિવર્તનકારી નિર્ણયો લીધા છે. કેન્દ્રીય ગૃહ અને સહકારિતા મંત્રી શ્રી અમિત શાહે આ વિચારો મહારાષ્ટ્રના પુણેમાં પશ્ચિમી ક્ષેત્રીય પરિષદની 27મી બેઠક દરમિયાન વ્યક્ત કર્યા. શ્રી શાહે કહ્યું કે દેશમાં સો ટકા રોજગારી પૂરી પાડવાની દિશામાં આગળ વધવા માટે સહકાર જ

➔ દેશના દરેક ગામમાં ત્રણ કિલોમીટરના દાયરામાં બેંક શાખાઓ અને પોસ્ટલ બેંકિંગની સુવિધા ઉપલબ્ધ કરાવવી એ સરકારનો લક્ષ્યાંક છે.

➔ આંતર રાજ્ય પરિષદના કાર્યક્ષેત્રમાં ડિજિટલ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર અને સાયબર અપરાધના વિષયોને પણ સામેલ કરવામાં આવશે.

એકમાત્ર વિકલ્પ છે. આ માટે પ્રાથમિક કૃષિ ધિરાણ સમિતિઓ (પેક્સ) ને સુદૃઢ કરવા, તેમને બહુઆયામી બનાવવા અને 'સહકારથી સમૃદ્ધિ'ની સમગ્ર સંકલ્પનાને પૂર્ણ કરવા માટે કરવામાં આવેલી 56થી વધુ પહેલોને જમીની સ્તર સુધી પહોંચાડવી ખૂબ જ જરૂરી છે. આ માટે પશ્ચિમી ક્ષેત્રીય પરિષદમાં સામેલ મહારાષ્ટ્ર, ગુજરાત અને ગોવા રાજ્યોએ જમીની સ્તરે સહકારનું એક

મજબૂત માળખું બનાવવા માટે શક્ય તમામ પગલાં લેવા જોઈએ.

પશ્ચિમી ક્ષેત્રીય પરિષદની 27મી બેઠકમાં કુલ 18 મુદ્દાઓ પર ચર્ચા કરવામાં આવી. તેમાં જમીન હસ્તાંતરણ, ખાણકામ, મહિલાઓ અને બાળકો સામેના દુષ્કર્મના કેસોની ત્વરિત તપાસ, બળાત્કાર અને પોક્સો અધિનિયમના કેસોના ઝડપી નિકાલ

“પુણે માત્ર મહારાષ્ટ્રની જ નહીં, પરંતુ સમગ્ર દેશની સાંસ્કૃતિક રાજધાની છે. પુણેથી યુગ પ્રવર્તક છત્રપતિ શિવાજી મહારાજ, અનેક મહાન પેશ્વાઓ અને લોકમાન્ય બાળ ગંગાધર તિલકે દેશને ઘણા ક્ષેત્રોમાં સમયાંતરે દિશા બતાવી.

શ્રી અમિત શાહ

કેન્દ્રીય ગૃહ અને
સહકારિતા મંત્રી

માટે ફાસ્ટ ટ્રેક વિશેષ અદાલત યોજનાનો અમલ, કટોકટી પ્રતિભાવ સહાયતા પ્રણાલીનો અમલ, દરેક ગામોમાં બેંક શાખાઓ અને પોસ્ટલ બેંકિંગ સુવિધા, રેલવે પરિયોજના સંબંધિત મુદ્દાઓ અને ખાદ્ય સુરક્ષા માપદંડો વગેરે સામેલ છે. આ સાથે જ, રાષ્ટ્રીય મહત્વના છ મુદ્દાઓ પર પણ ચર્ચા થઈ, જેમાં શહેરી માસ્ટર પ્લાન અને સસ્તું આવાસ, વીજળી સંચાલન અને પુરવઠો, પોષણ અભિયાન દ્વારા બાળકોમાં કુપોષણ દૂર કરવું, શાળાના બાળકોનો ડ્રોપ આઉટ દર ઘટાડવો, આયુષ્માન ભારત-પ્રધાનમંત્રી જન આરોગ્ય યોજનામાં સરકારી હોસ્પિટલોની ભાગીદારી અને પેક્સને મજબૂત કરવા જેવા મુદ્દાઓ સામેલ છે. શ્રી શાહે કહીને આયાત પર ચિંતા વ્યક્ત કરતા કહ્યું હતું ઉત્પાદન વધારવા પર ભાર મૂક્યો.

સરકારે એક એવી મોબાઇલ એપ તૈયાર કરી છે જેના માધ્યમથી ભારત સરકાર ખેડૂતોની સો ટકા કહોળની ઉપજને લઘુત્તમ ટેકાના ભાવે (એમએસપી) પર ખરીદી લે છે. તેમણે પશ્ચિમી ક્ષેત્રના રાજ્યોને આ એપના પ્રચાર અને તેના પર ખેડૂતોની નોંધણી પર ભાર મૂક્યો, જેથી ખેડૂતો તેમની કહોળની ઉપજનો યોગ્ય ભાવ મેળવી શકે અને દેશ કહોળના ઉત્પાદનમાં આત્મનિર્ભર બની શકે.

પશ્ચિમી ક્ષેત્ર દેશ માટે ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ

શ્રી શાહે કહ્યું કે પશ્ચિમી ક્ષેત્ર દેશ માટે ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ છે, કારણ કે વિશ્વ સાથે દેશનો અડધાથી વધુ વેપાર પશ્ચિમી ક્ષેત્રમાંથી જ થાય છે. ઉત્તરી અને મધ્ય ક્ષેત્ર પણ વૈશ્વિક વેપાર માટે પશ્ચિમી ક્ષેત્ર પર જ નિર્ભર છે. કાશ્મીર, મધ્યપ્રદેશ અને રાજસ્થાન જેવા રાજ્યો પણ પશ્ચિમી ક્ષેત્રના બંદરોનો ઉપયોગ કરે છે. તેમણે કહ્યું કે પશ્ચિમી ક્ષેત્રની દેશના કુલ ઘરેલું ઉત્પાદન (જીડીપી) માં 25 ટકા હિસ્સેદારી છે. આ સાથે જ ઘણા એવા ઉદ્યોગો છે જેમનું 80 થી 90 ટકા કામ આ જ ક્ષેત્રમાં થાય છે. પશ્ચિમી ક્ષેત્ર સમગ્ર દેશમાં સંતુલિત અને સમગ્ર વિકાસ માટે માપદંડો સ્થાપિત કરનાર ક્ષેત્ર છે. આ ક્ષેત્રમાં સામેલ રાજ્યો દેશના સમૂહ રાજ્યોમાં ગણાય છે, પરંતુ આ રાજ્યોના બાળકો અને નાગરિકોમાં કુપોષણ અને ઉંમર પ્રમાણે લંબાઈ ન વધવી એ ચિંતાનો વિષય છે. તેમણે પશ્ચિમી ક્ષેત્રના તમામ મુખ્યમંત્રીઓ, મંત્રીઓ અને મુખ્ય સચિવોને બાળકો અને નાગરિકોના સ્વાસ્થ્યમાં સુધારા માટે તેમને કુપોષણમાંથી મુક્તિ અપાવવા અપીલ કરી અને કહ્યું કે સ્વાસ્થ્ય માત્ર દવાઓ અને હોસ્પિટલોથી જ સુધરતું નથી, આપણે એવો પ્રયાસ કરવો જોઈએ કે બાળકો અને નાગરિકોને તેની જરૂર જ ન પડે. તેમણે શાળાના બાળકોનો ડ્રોપ આઉટ દર ઘટાડવા અને શાળાકીય શિક્ષણની ગુણવત્તા વધારવા પર પણ ભાર મૂક્યો. ત્રણ નવા ફોજદારી કાયદાઓ લાગુ કરવાનો ઉલ્લેખ કરતા શ્રી શાહે કહ્યું કે હવે સમય આવી ગયો છે કે બંધારણ દેશના નાગરિકોને જે અધિકારો આપ્યા છે, તેને આપણે નાગરિકો સુધી સો ટકા પહોંચાડીએ. આવનારા દિવસોમાં આંતર રાજ્ય પરિવહન કાર્યક્ષેત્રમાં ડિજિટલ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર અને સાયબર અપરાધના વિષયોને પણ સામેલ કરવામાં આવશે.

પરિવર્તનકારી સંસ્થાઓ તરીકે કામ કરી રહી છે ક્ષેત્રીય પરિષદો

શ્રી શાહે કહ્યું કે ક્ષેત્રીય પરિષદોની ભૂમિકા સલાહકારી છે, પરંતુ વર્ષ 2014માં શ્રી મોદીના પ્રધાનમંત્રી બન્યા બાદ આપણે ક્ષેત્રીય પરિષદોને ઔપચારિક સંસ્થાઓને બદલે પરિવર્તન લાવનારી સંસ્થાઓ તરીકે સ્થાપિત કરવામાં સફળતા મળી છે. ક્ષેત્રીય પરિષદોની બેઠકોના માધ્યમથી આપણે સંવાદ, સંપર્ક અને સહયોગના આધારે સમાવેશી ઉકેલ અને સમગ્ર વિકાસને સિદ્ધ કરવાનો લક્ષ્યાંક હાંસલ કર્યો છે. શ્રી શાહે કહ્યું કે દેશ અને રાજ્યોના દીર્ઘકાલીન આર્થિક વિકાસ માટે વર્તમાનમાં કરવામાં આવેલા પ્રયાસો અને ભવિષ્યના રોડમેપ સાથે જ આપણે આગળ વધી શકીએ છીએ.

શ્રી શાહે કહ્યું કે અગાઉની સરકારના વર્ષ 2004 થી 2014 સુધીના 10 વર્ષમાં ક્ષેત્રીય પરિષદોની માત્ર 25 બેઠકો થઈ, જ્યારે મોદી સરકારના નેતૃત્વ હેઠળ વર્ષ 2014 થી ફેબ્રુઆરી 2025 સુધી કુલ 61 બેઠકો યોજવામાં આવી, જે અગાઉની સરકારની સરખામણીમાં 140 ટકા વધુ છે. છેલ્લી

સરકારના 10 વર્ષ દરમિયાન ક્ષેત્રીય પરિષદોની બેઠકોમાં 469 વિષયો પર ચર્ચા થઈ, જ્યારે મોદી સરકારના સેવાકાળમાં અત્યાર સુધી 1541 મુદ્દાઓ પર વિચાર-વિમર્શ થયો, જે અગાઉની સરખામણીમાં 170 ટકા વધુ છે. શ્રી શાહે કહ્યું કે ક્ષેત્રીય પરિષદોએ 2014 થી ફેબ્રુઆરી 2025 વચ્ચે 1280 મામલાઓનો નિકાલ કર્યો, જ્યારે અગાઉની સરકારે 10 વર્ષમાં માત્ર 448 મુદ્દાઓનો જ નિકાલ કર્યો હતો. તેમણે કહ્યું કે આપણે ક્ષેત્રીય પરિષદોની બેઠકોમાં સામેલ વિષયોમાં સો ટકા લક્ષ્યાંક હાંસલ કરવાની દિશામાં આગળ વધી રહ્યા છીએ. દેશભરના દરેક ગામમાં દર પાંચ કિલોમીટર પર બેંક શાખાઓ અને પોસ્ટલ બેંકિંગની સુવિધા ઉપલબ્ધ કરાવવાનો લક્ષ્યાંક લગભગ હાંસલ કરી લેવામાં આવ્યો છે. હવે દેશના દરેક ગામના ત્રણ કિલોમીટરના દાયરામાં બેંક શાખાઓ અને પોસ્ટલ બેંકિંગની સુવિધા ઉપલબ્ધ કરાવવાનો લક્ષ્યાંક નક્કી કરવામાં આવ્યો છે.

‘સૌનો સાથ, સૌનો વિકાસ’ના મંત્રને સરકારનો સંકલ્પ બનાવ્યો છે : પીએમ શ્રી નરેન્દ્ર મોદી

સૌનો ઈલાજ - ‘સૌને આરોગ્ય’ જ છે ‘સૌનો સાથ - સૌનો વિકાસ

સહકાર ઉદય ટીમ

જ્યારે દેશે મને સેવાનો અવસર આપ્યો, ત્યારે મેં ‘સૌનો સાથ, સૌનો વિકાસ’ના મંત્રને સરકારનો સંકલ્પ બનાવ્યો. ‘સૌનો સાથ, સૌનો વિકાસ’ના આ સંકલ્પનો પણ એક મોટો આધાર છે - સૌનો ઈલાજ, સૌને આરોગ્ય, જેનો અર્થ છે સૌના માટે સ્વાસ્થ્ય સેવા અને વિવિધ સ્તરે બીમારીની રોકથામ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું. આ વિચારો પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્ર મોદીએ મધ્યપ્રદેશના છતરપુર જિલ્લાના ગઢા ગામમાં બાગેશ્વર ધામ ચિકિત્સા અને વિજ્ઞાન અનુસંધાન સંસ્થાના શિલાન્યાસ દરમિયાન વ્યક્ત કર્યા. તેમણે કહ્યું કે આધ્યાત્મિક કેન્દ્ર બાગેશ્વર ધામ ટ્રંક સમયમાં આરોગ્ય કેન્દ્ર પણ બનશે. બાગેશ્વર ધામ ચિકિત્સા અને વિજ્ઞાન અનુસંધાન સંસ્થાન 10 એકર વિસ્તારમાં બનાવવામાં આવશે અને પ્રથમ તબક્કામાં 100 પથારીની સુવિધા તૈયાર થશે. જિલ્લાના ગઢા ગામમાં આ ચિકિત્સા સંસ્થાના નિર્માણથી તમામ વર્ગોના લોકો માટે બહેતર સ્વાસ્થ્ય સેવાઓ સુનિશ્ચિત કરવામાં મદદ મળશે. 200 કરોડ રૂપિયાથી વધુના

- પ્રધાનમંત્રી શ્રી મોદીએ મધ્યપ્રદેશના છતરપુરમાં બાગેશ્વર ધામ ચિકિત્સા અને વિજ્ઞાન અનુસંધાન સંસ્થાનનો શિલાન્યાસ કર્યો.
- ભારતના મઠ-મંદિરો અને ધામ પૂજન અને સાધનાના કેન્દ્રો ઉપરાંત વિજ્ઞાન અને સામાજિક ચેતનાના પણ કેન્દ્રો છે.
- બીજાઓની સેવા કરવી અને તેમના દુઃખો દૂર કરવા એ જ સાચો ધર્મ છે : પ્રધાનમંત્રી.

ખર્ચે બનનાર આ કેન્સર હોસ્પિટલમાં વંચિત વર્ગોના કેન્સરના દર્દીઓને મફત સારવારની સુવિધા આપવામાં આવશે. આ સંસ્થાન અત્યાધુનિક મશીનો અને નિષ્ણાત ડોક્ટરોથી સજ્જ હશે. શ્રી મોદીએ કહ્યું કે શ્રી ધીરેન્દ્ર શાસ્ત્રીએ કેન્સર સંસ્થાનની સ્થાપનાના નેક કાર્ય રૂપે સમાજ અને માનવતાના કલ્યાણ માટે એક મોટો સંકલ્પ લીધો છે. તેના પરિણામે બાગેશ્વર ધામમાં હવે ભક્તિ, પોષણ અને સ્વસ્થ જીવનના આશીર્વાદ મળશે. તેમણે દેશ અને ધર્મને મજબૂત કરવાની દિશામાં ધીરેન્દ્ર શાસ્ત્રીના પ્રયાસોનો ઉલ્લેખ કરતા કહ્યું કે તેઓ લાંબા સમયથી દેશમાં એકતાના મંત્ર વિશે જાગૃતિ

વધારી રહ્યા છે.

શ્રી મોદીએ કહ્યું કે સમગ્ર ભારતમાં મોટી હોસ્પિટલોના સંચાલનમાં ધાર્મિક સંસ્થાઓની અગત્યની ભૂમિકા છે. દેશમાં ઘણા સ્વાસ્થ્ય અને વિજ્ઞાન અનુસંધાન સંસ્થાનો ધાર્મિક ટ્રસ્ટો દ્વારા સંચાલિત થાય છે, જે કરોડો ગરીબ લોકોને સારવાર અને સેવા પ્રદાન કરે છે. ભગવાન રામ સાથે જોડાયેલું બુંદેલખંડનું પવિત્ર તીર્થ સ્થળ ચિત્રકૂટ દિવ્યાંગો અને દર્દીઓની સેવાનું એક મુખ્ય કેન્દ્ર છે. તેમણે ખુશી વ્યક્ત કરી કે બાગેશ્વર ધામ સ્વાસ્થ્યના આશીર્વાદ આપીને આ ગૌરવશાળી પરંપરામાં એક નવો અધ્યાય જોડી રહ્યું છે. શ્રી

મોદીએ મહાશિવરાત્રિના મહાપર્વ પર 251 દીકરીઓના સામૂહિક વિવાહની નેક પહેલ માટે પણ બોગશ્વર ધામની પ્રશંસા કરી.

ભારતના મઠ-મંદિરો વિજ્ઞાન અને સામાજિક ચેતનાના પણ કેન્દ્રો છે

પ્રધાનમંત્રી શ્રી મોદીએ કહ્યું કે દેશમાં મઠ અને મંદિરો પૂજન અને સાધનાના કેન્દ્રો હોવાની સાથે જ વિજ્ઞાન અને સામાજિક ચેતનાના પણ કેન્દ્રો રહ્યા છે. આપણા ઋષિઓએ જ આયુર્વેદ અને યોગનું વિજ્ઞાન આપ્યું, જેનો ડંકો આજ સમગ્ર વિશ્વમાં વાગી રહ્યો છે. તેમણે એ વાત પર ભાર મૂક્યો કે બીજાઓની સેવા કરવી અને તેમના દુઃખો દૂર કરવા એ જ સાચો ધર્મ છે. ‘નરમાં નારાયણ’ અને ‘સર્વ પ્રાણીઓમાં શિવ’ની ભાવના સાથે તમામ જીવોની સેવા કરવાની ભારતીય પરંપરા પર ભાર મૂકતા શ્રી મોદીએ કહ્યું કે પ્રયાગ મહાકુંભમાં કરોડો લોકોએ પવિત્ર ડૂબકી લગાવી છે. તેને “એકતાનો મહાકુંભ” ગણાવતા શ્રી મોદીએ કહ્યું કે મહાકુંભ દરમિયાન ‘નેત્ર મહાકુંભ’ પણ યોજાયો હતો અને બે લાખથી વધુ તીર્થયાત્રીઓની આંખની તપાસ કરવામાં આવી અને લગભગ દોઢ લાખ લોકોને મફત દવા અને યશ્મા આપવામાં આવ્યા. સાથે જ, લગભગ સોળ હજાર દર્દીઓને મોતિયા અને અન્ય સર્જરી માટે વિવિધ હોસ્પિટલોમાં મોકલવામાં આવ્યા. પ્રધાનમંત્રીએ મહાકુંભ દરમિયાન થતી સ્વાસ્થ્ય અને સેવા સંબંધિત ઘણી પહેલોનો ઉલ્લેખ કર્યો, જેમાં હજારો ડોક્ટરો અને સ્વયંસેવકોએ નિઃસ્વાર્થી ભાવે ભાગ લીધો.

સરકારી યોજનાઓનો લાભ સુનિશ્ચિત કરવાની પ્રતિબદ્ધતા

પ્રધાનમંત્રી શ્રી મોદીએ ભારપૂર્વક કહ્યું કે આપણું શરીર અને સ્વાસ્થ્ય જ આપણા ધર્મ, સુખ અને સફળતા પ્રાપ્ત કરવાનું પ્રાથમિક સાધન છે. વર્ષ 2014માં સરકારની રચના સાથે જ તેમણે દેશના ગરીબ પરિવારોના સારવારના ખર્ચને ઘટાડવાનો અને લોકો માટે વધુ પૈસા બચાવવાનો સંકલ્પ લીધો હતો. શ્રી મોદીએ દેશના તમામ જરૂરિયાતમંદ વ્યક્તિઓને સરકારી યોજનાઓનો લાભ સુનિશ્ચિત કરવાની પોતાની પ્રતિબદ્ધતાનો પુનરોચ્ચાર કરતા કહ્યું કે સરકારે તબીબી ખર્ચના બોજને ઘટાડ્યો છે અને આયુષ્માન કાર્ડ દ્વારા દરેક ગરીબ

વ્યક્તિ માટે પાંચ લાખ રૂપિયા સુધીની મફત સારવારની જોગવાઈ કરી છે. તેમણે કહ્યું કે 70 વર્ષથી વધુ વયના દેશના તમામ વડીલોને મફત સારવાર માટે આયુષ્માન કાર્ડ જારી કરવામાં આવી રહ્યા છે, જે કોઈપણ ખર્ચ વિના ઓનલાઈન મેળવી શકાય છે. તેમણે કહ્યું કે દવાઓનો ખર્ચ ઘટાડવા માટે દેશભરમાં 14,000થી વધુ જન ઔષધિ કેન્દ્રો ખોલવામાં આવ્યા છે, જે સસ્તી દવાઓ ઉપલબ્ધ કરાવે છે. શ્રી મોદીએ કહ્યું કે કિડનીની બીમારીની ગંભીર સમસ્યાના નિદાન માટે દેશના 700થી વધુ જિલ્લાઓમાં 1,500થી વધુ ડાયાલિસિસ કેન્દ્રો ખોલવામાં આવ્યા છે, જે મફત ડાયાલિસિસ સેવાઓ પ્રદાન કરે છે.

દેશના તમામ જિલ્લાઓમાં ખુલશે કેન્સર ડેકર સેન્ટર

શ્રી મોદીએ કહ્યું, “કેન્સર દરેક જગ્યાએ એક મહત્વપૂર્ણ મુદ્દો બની ગયો છે; સરકાર, સમાજ અને સંતો સૌ કેન્સર સામેની લડાઈમાં એકજૂથ છે.” કેન્સર સામે લડવા માટે સરકારે પ્રયાસો તેજ કર્યા છે અને આ વર્ષના બજેટમાં ઘણી જાહેરાતો કરી છે. સરકાર કેન્સરની દવાઓને વધુ સસ્તી બનાવવા માટે પ્રતિબદ્ધ છે. શ્રી મોદીએ આગામી ત્રણ વર્ષમાં દરેક જિલ્લામાં કેન્સર ડેકર સેન્ટર ખોલવાની જાહેરાત કરતા કહ્યું કે આ કેન્દ્રો નિદાન અને રાહત સંભાળ સેવાઓ પ્રદાન કરશે. કેન્સરથી બચવા માટે સતર્ક અને જાગૃત રહેવા પર ભાર મૂકતા શ્રી મોદીએ કહ્યું કે સમયસર તેની જાણ થવી ખૂબ જ જરૂરી છે, કારણ કે એકવાર કેન્સર ફેલાઈ જાય પછી તેની સામે લડવું મુશ્કેલ બની જાય છે. તેમણે 30 વર્ષથી વધુ વયના તમામ વ્યક્તિઓના સ્ક્રીનીંગ માટે ચાલી રહેલા અભિયાનનો ઉલ્લેખ કરીને તમામ દેશવાસીઓને તેમાં ભાગ

લેવા અને બેદરકારી ટાળવા આગ્રહ કર્યો.

બુંદેલખંડની સમૃદ્ધિ માટે સરકાર સંકલ્પબદ્ધ

જન સેવા પ્રત્યે પોતાના સમર્પણ પર ભાર મૂકતા પ્રધાનમંત્રીએ કહ્યું કે છત્તરપુરની છેલ્લી મુલાકાત દરમિયાન તેમણે હજારો કરોડ રૂપિયાની પરિયોજનાઓનું ઉદ્ઘાટન અને શિલાન્યાસ કર્યો હતો. બુંદેલખંડ વિસ્તારમાં પાણીની અછતને 45,000 કરોડ રૂપિયાની કેન-બેતવા લિંક પરિયોજના દ્વારા દૂર કરશે. પીવાનું પાણી સુનિશ્ચિત કરવા માટે જલ જીવન મિશન અને હર ઘર જલ પરિયોજના હેઠળ બુંદેલખંડના ગામોમાં પાઇપ દ્વારા પાણી પુરવઠો પૂરો પાડવામાં આવી રહ્યો છે. બુંદેલખંડની સમૃદ્ધિ માટે મહિલાઓને સશક્ત બનાવવા માટે લાખપતિ દીદી અને ડ્રોન દીદી જેવી પહેલો શરૂ કરવામાં આવી છે. શ્રી મોદીએ ત્રણ કરોડ મહિલાઓને લાખપતિ દીદી બનાવવાના લક્ષ્યાંકની જાહેરાત કરી અને કહ્યું કે મહિલાઓને ડ્રોન ચલાવવાની તાલીમ આપવામાં આવી રહી છે, જેનાથી બુંદેલખંડમાં સિંચાઈનું પાણી પહોંચ્યા બાદ પાક પર છંટકાવ અને ખેતીમાં મદદ મળશે. ખેડૂતોની મુશ્કેલીઓ ઘટાડવા અને તેમની આવક વધારવા માટે સરકાર દિવસ-રાત અથાક પ્રયાસો કરી રહી છે. આ પ્રયાસોથી બુંદેલખંડ અને ભારતની સમૃદ્ધિ સુનિશ્ચિત થશે.

સરકારી પહેલોથી યુવાનોની ઉદ્યોગસાહસિકતામાં રસ વધ્યો.

ડૉ. નેહા ચૌધરી/ડૉ. મમતા વર્મા

વૈશ્વિક ઉદ્યોગસાહસિકતા મોનિટર (ગ્લોબલ એન્ટરપ્રેન્યોરશિપ મોનિટર - GEM) વર્ષ 2023-24 અનુસાર ભારત વિશ્વભરના તે 49 દેશોમાં સામેલ થઈ ગયો છે, જેમને વ્યવસાય કે વેપાર કરવા માટે સૌથી શ્રેષ્ઠ માનવામાં આવે છે. આ જાણકારી એક સર્વેક્ષણ પર આધારિત છે, જેમાં ભારતીય વ્યાવસાયિકોને 13 ઉદ્યોગસાહસિકતા રૂપરેખા શરતો (EFC) ના આધારે દેશનું મૂલ્યાંકન કરવા માટે કહેવામાં આવ્યું હતું.

ઉદ્યોગસાહસિકતા રૂપરેખા શરતોમાં સામાજિક અને સાંસ્કૃતિક માપદંડોને પ્રમુખતાથી સામેલ કરવામાં આવ્યા છે, જે ઉદ્યોગસાહસિકતા અને ઉદ્યોગસાહસિકતા શિક્ષણને શાળા અને શાળા પછીના શિક્ષણમાં સામેલ કરવા પર ભાર મૂકે છે. ભારત તે પાંચ દેશોમાંથી એક છે જ્યાં નિષ્ણાતો મહિલા ઉદ્યોગસાહસિકો માટે સામાજિક સહયોગ અને સંસાધનોની ઉપલબ્ધતાને પર્યાપ્ત અથવા બહેતર માને છે. આ રિપોર્ટમાં ભારતનું આ રેટિંગ એક વર્ષમાં ચોથાથી બીજા સ્થાને પહોંચી ગયું છે.

વૈશ્વિક ઉદ્યોગસાહસિકતા મોનિટર (GEM) અને કૌશલ્ય વિકાસ અને ઉદ્યોગસાહસિકતા મંત્રાલય અનુસાર ભારતમાં કુલ ઉદ્યોગસાહસિકતા પ્રવૃત્તિ દર (પુખ્ત વયના 18-64 વર્ષ) નો ગુણોત્તર, જેઓ નવી કૃમિ શરૂ કરી રહ્યા છે અથવા તેનું સંચાલન કરી રહ્યા છે, તે વર્ષ 2020માં 5.3 ટકાથી વધીને વર્ષ 2024માં 15.4 ટકા થઈ ગયો છે. આ ઉપરાંત, 18 થી 64 વર્ષની વયજૂથના એવા લોકોની ટકાવારી પણ વધી છે જેઓ હવે એક સ્થાપિત વ્યવસાયના માલિક-પ્રબંધકનું પદ સંભાળી રહ્યા છે અને તેમના કર્મચારીઓને પગાર અને મજૂરીની ચુકવણી પણ કરી રહ્યા છે.

નવા વ્યવસાયોને પ્રોત્સાહન આપવામાં સરકારની ભૂમિકા

ભારત ધીમે ધીમે એક મજબૂત સ્ટાર્ટઅપ પરિવ્રજનું નિર્માણ કરી રહ્યું છે. ઉદ્યોગસાહસિકતાને પ્રોત્સાહન આપવા અને ઉદ્યોગસાહસિકોની સહાયતા માટે સરકાર દ્વારા એક

મંત્રાલયની રચના કરવામાં આવી છે, જે સંપૂર્ણપણે દેશમાં સ્વરોજગાર અને ઉદ્યોગસાહસિકતાને પ્રોત્સાહન આપવા માટે તત્પર છે. સૂક્ષ્મ, લઘુ અને મધ્યમ ઉદ્યોગ મંત્રાલય (MSME) દ્વારા પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્ર મોદી અને દેશના પ્રથમ સહકારિતા મંત્રી શ્રી અમિત શાહના માર્ગદર્શન હેઠળ યુવાનોને ઉદ્યોગસાહસિકતા સાથે જોડવામાં આવી રહ્યા છે. સરકારની પહેલો યુવાનો માટે કારગર સાબિત થઈ રહી છે. સહકારથી સમૃદ્ધિના સંકલ્પને પૂર્ણ કરતા, સહકાર ક્ષેત્રે પણ ઉદ્યોગસાહસિકતાનો વિકાસ શક્ય છે તે પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્ર મોદીની દૂરદેશી નીતિથી જ શક્ય બન્યું છે. નવી કૃમિ અને કંપનીઓને પ્રોત્સાહન આપવા માટે સરકાર દ્વારા ઘણી સહાયક પહેલો કરવામાં આવી છે, આ માટે ઘણા કાર્યક્રમો પણ શરૂ કરવામાં આવ્યા છે, જેનાથી નવી કૃમિને સીડ ફંડિંગ અને અન્ય પ્રકારની નાણાકીય સહાય મળી શકે. સરકારે કંપનીઓને નેટવર્કિંગ, સંસાધનો સુધી પહોંચ અને સલાહ આપવામાં મદદ કરવા માટે ઇન્ક્યુબેટર અને એક્સેલરેટર પણ સ્થાપ્યા છે. આ એક્સેલરેટર અને ઇન્ક્યુબેટર નવા વ્યવસાયોને તેમની સંકલ્પનાઓ અને ઉત્પાદનો

વિકસાવવા માટે જરૂરી સહાય અને સંસાધનો પૂરા પાડે છે.

સ્ટાર્ટઅપને આપવામાં આવતી સહાયક પહેલો

સ્ટાર્ટઅપ ઇન્ડિયા પહેલ હેઠળ સરકાર દ્વારા કંપનીઓ અને કૃમિને રાષ્ટ્રીય સ્તરની સહાયતા પ્રદાન કરવામાં આવે છે. જેમાંથી કેટલીક પહેલો આ પ્રમાણે છે-

સ્ટાર્ટઅપ ઇન્ડિયા એક્શન પ્લાન- જાન્યુઆરી 2016માં દેશમાં પ્રથમ વખત સ્ટાર્ટઅપ ઇન્ડિયા એક્શન પ્લાન શરૂ કરવામાં આવ્યો, જેના હેઠળ 19 મુદ્દાઓ જેમ કે નાણાકીય સહાય અને પ્રોત્સાહન, ઉદ્યોગો સાથે શૈક્ષણિક ભાગીદારી અને ઇન્ક્યુબેશન, આ સાથે જ સરળીકરણ અને સહાયતા વગેરે પર સહાયતા આપવામાં આવી. દેશમાં સ્ટાર્ટઅપ માટે એક મજબૂત ઇકોસિસ્ટમ સ્થાપિત કરવા માટે સરકાર દ્વારા સંપૂર્ણ સપોર્ટ સિસ્ટમ તૈયાર કરવામાં આવી છે.

FFS (સ્ટાર્ટઅપ ફંડ ઓફ ફંડ્સ) સ્કીમ- વ્યવસાયોની નાણાકીય જરૂરિયાતોને

પૂરી કરવા માટે સરકારે 10 હજાર કરોડ રૂપિયાનું FFS અથવા ફંડ ઓફ ફંડ્સ કોષ સ્થાપિત કર્યો છે. DPIIT (ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ પ્રમોશન ઓફ ઇન્ડસ્ટ્રી એન્ડ ઇન્ટરનલ ટ્રેડ) સંસ્થાઓની દેખરેખ રાખે છે, જ્યારે SIDBI (સ્મોલ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ ડેવલપમેન્ટ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા) ઉદ્યોગોને ધિરાણ સહાય ઉપલબ્ધ કરાવવા અને યોજનાઓ હેઠળ વહેંચવામાં આવેલા ધિરાણનું મોનિટરિંગ કરે છે. 14મા અને 15મા નાણાકીય પંચના તબક્કામાં કુલ 10 હજાર કરોડ રૂપિયાના વિતરણનો લક્ષ્યાંક રાખવામાં આવ્યો છે. આ નાણાકીય સહાયે નવા ઉદ્યોગો માટે મૂડી ભંડોળ તરીકે કામ કર્યું, જેનાથી સ્ટાર્ટઅપની વિદેશોમાંથી મળતી નાણાકીય સહાય પરની નિર્ભરતા ઓછી થઈ. સ્ટાર્ટઅપની સીડ ફંડિંગ ઉપરાંત સરકારે નવા અને સ્થાનિક ઉદ્યોગોના વિકાસ માટે પણ ધિરાણ ઉપલબ્ધ કરાવવાની વ્યવસ્થા કરી છે.

સ્ટાર્ટઅપ માટે કેડિટ ગેરંટી સ્કીમ (CGGS)- DPIIT દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત સ્ટાર્ટઅપ માટે સરકારી વાણિજ્યિક બેંકો માટે કેડિટ ગેરંટી સ્કીમનું સંચાલન કરવામાં આવે છે. તેમાં નોન-બેંકિંગ ક્ષાધનાન્સિયલ કંપનીઓ (NBFC) અને વેન્યર ડેટ ફંડ્સ SEBI દ્વારા અધિકૃત બેંક મારફતે વેકલ્પિક રોકાણ ભંડોળ (AIF) પૂરું પાડે છે. સ્કીમ હેઠળ મેમ્બર ઇન્સ્ટિટ્યૂટ (MI) દ્વારા પાત્ર ઉધાર લેનારાઓને, ખાસ કરીને DPIIT દ્વારા માન્ય સ્ટાર્ટઅપને આપવામાં આવેલા ધિરાણ સામે, એક નિશ્ચિત રકમ સુધી લોન ગેરંટી પૂરી પાડવાની છે.

નિયમનકારી સુધારા- સ્ટાર્ટઅપ માટે યોગ્ય વાતાવરણ સ્થાપિત કરવા, સમસ્યાઓના નિરાકરણ, મૂડીના હસ્તાંતરણ અને વ્યવસાયિક પ્રવૃત્તિઓને પ્રોત્સાહન આપવા માટે સરકાર દ્વારા 50થી વધુ નિયમનકારી સુધારાઓ વર્ષ 2016થી જ શરૂ કરવામાં આવ્યા છે.

ખરીદીમાં સરળતા- ખરીદીમાં સરળતાની પ્રક્રિયાને ઝડપી બનાવવા માટે કેન્દ્રીય મંત્રાલયો અને વિભાગોને સૂચના આપવામાં આવી છે કે DPIIT દ્વારા માન્ય કોઈપણ સ્ટાર્ટઅપ માટે, જો તેઓ તકનીકી અને ગુણવત્તાના માપદંડોને પૂર્ણ કરતા હોય, તો જાહેર ખરીદીમાં અગાઉના ટર્નઓવર અને અગાઉના અનુભવના પ્રતિબંધોને હળવા કરે. ઉદ્યોગસાહસિકો માટે સરકારને સીધા ઉત્પાદનો અને સેવાઓ

વેચવા માટે એક સમર્પિત પ્લેટફોર્મ બનાવવામાં આવ્યું છે, જેને ગવર્નમેન્ટ ઇ-માર્કેટપ્લેસ (GeM) સ્ટાર્ટઅપ રનવે કહેવામાં આવે છે.

ઉપરોક્ત તમામ પહેલો દેશમાં સ્ટાર્ટઅપને પ્રોત્સાહન આપવા માટે શરૂ કરવામાં આવી છે. આ ઉપરાંત યુવાનો પાસે સ્ટાર્ટઅપ ઇન્ડિયા પ્લેટફોર્મ દ્વારા પોતાનું સ્ટાર્ટઅપ શરૂ કરવાના ઘણા વિકલ્પો પણ ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવ્યા છે. જેની સહાયતાથી વિદ્યાર્થીઓ કૌશલ્ય વિકાસ તાલીમ મેળવીને સ્ટાર્ટઅપ કૌશલ્યો વધારી શકે છે, જેનાથી ચોક્કસપણે અર્થતંત્રમાં સુધારો થશે અને તેમનું જીવન પણ બહેતર બનશે. આનાથી જીડીપીમાં વૃદ્ધિ થશે, વિદેશી રોકાણ વધશે અને જીવન ધોરણમાં સુધારો થશે. દરેક નવા વ્યવસાય દ્વારા લાવવામાં આવેલી રોજગારીની તકો અને વિશેષ કૌશલ્યોના વિસ્તારથી વધુ આર્થિક વૃદ્ધિ અને વિકાસ પણ થશે.

આર્થિક વિકાસ અને પ્રગતિ ઘણી હદ સુધી ઉદ્યોગસાહસિકતા પર નિર્ભર છે કારણ કે તે નવીનતાને પ્રોત્સાહિત કરે છે, રોજગારનું સર્જન કરે છે અને સ્પર્ધાત્મકતા વધારે છે. નવી કંપનીઓ શરૂ કરવા અને ચલાવવા તથા ગ્રાહકોની જરૂરિયાતો અને ઇચ્છાઓને પૂર્ણ કરતા માલસામાન કે સેવાઓ પ્રદાન કરવા માટે, ઉદ્યોગસાહસિકો જોખમ ઉઠાવે છે. ભારતની આર્થિક વૃદ્ધિ ઉદ્યોગસાહસિકતાથી ઘણી પ્રભાવિત થઈ છે. તેને કારણે હવે લાખો લોકો પાસે કામ છે અને તેણે અર્થતંત્રમાં વિવિધતા લાવવામાં મદદ કરી છે. આ ઉપરાંત, તેણે વિદેશીઓ માટે નવા બજારો અને રોકાણની તકો ખોલી છે. તકો શોધવી અને તેને સાકાર કરવા માટે જોખમ ઉઠાવવું એ ઉદ્યોગસાહસિકતાનો પાયો

છે. ઉદ્યોગસાહસિકોએ કલ્પનાશીલ, દૂરદેશી અને નવા વિચારો તથા બદલાતા બજારની ગતિશીલતા સાથે સમાયોજન કરવાની રીતો પ્રત્યે ગ્રહણશીલ બનવાની જરૂર છે. પોતાના વ્યવસાયને સમર્થન આપવા માટે, તેમણે એક મજબૂત ટીમ ભેગી કરવા અને સંસાધનોનું કુશળતાપૂર્વક સંચાલન કરવામાં પણ સક્ષમ હોવું જોઈએ.

આર્થિક વિકાસ અને પ્રગતિ ઘણી હદ સુધી ઉદ્યોગસાહસિકતા પર નિર્ભર છે કારણ કે તે નવીનતાઓને પ્રોત્સાહિત કરે છે, રોજગારનું સર્જન કરે છે અને સ્પર્ધાત્મકતા વધારે છે. નવી કંપનીઓ શરૂ કરવા અને ચલાવવા તથા ગ્રાહકોની જરૂરિયાતો અને ઇચ્છાઓને પૂર્ણ કરતા માલસામાન કે સેવાઓ પ્રદાન કરવા માટે, ઉદ્યોગસાહસિકો જોખમ ઉઠાવે છે. ભારતની આર્થિક વૃદ્ધિ ઉદ્યોગસાહસિકતાથી ઘણી પ્રભાવિત થઈ છે. તેને કારણે હવે લાખો લોકો પાસે કામ છે અને તેણે અર્થતંત્રમાં વિવિધતા લાવવામાં મદદ કરી છે. આ ઉપરાંત, તેણે વિદેશીઓ માટે નવા બજારો અને રોકાણની તકો ખોલી છે. તકો શોધવી અને તેને સાકાર કરવા માટે જોખમ ઉઠાવવું એ ઉદ્યોગસાહસિકતાનો પાયો છે.

પ્રવક્તા, ઇન્ડિયન ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ કોઓપરેટિવ મેનેજમેન્ટ, જયપુર, રાજસ્થાન

ફેકલ્ટી સભ્ય, પંડિત દીન દયાલ ઉપાધ્યાય શેખાવટી યુનિવર્સિટી, સીકર, રાજસ્થાન

મહિલાઓના નેતૃત્વ હેઠળની સહકારી સમિતિઓ ભારતમાં આર્થિક વિકાસને પ્રોત્સાહન આપી રહી છે : સંઘાણી

સહકાર ઉદય ટીમ

ભારતને વિકસિત બનાવવામાં સહકારી સમિતિઓનું મહત્વનું યોગદાન રહેશે, સહકારથી સમૃદ્ધિના સંકલ્પને પૂર્ણ કરવાના ઉદ્દેશ્યથી પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્ર મોદી અને સહકારિતા મંત્રી શ્રી અમિત શાહના નેતૃત્વ હેઠળ ઘણી મહત્વની પહેલો કરવામાં આવી છે. સહકાર દેશમાં મહિલાઓને સ્વાવલંબી બનાવવામાં પણ મહત્વની ભૂમિકા ભજવી રહ્યો છે. આ જ ક્રમમાં 'વિકસિત ભારતમાં મહિલા નેતૃત્વ હેઠળની સહકારી સમિતિઓનું યોગદાન' વિષય પર ગુજરાત સ્ટેટ કોઓપરેટિવ યુનિયન દ્વારા રાજ્ય કક્ષાના સેમિનારનું આયોજન કરવામાં આવ્યું.

ગુજરાત સ્ટેટ કોઓપરેટિવ યુનિયનના અધ્યક્ષ જી. એચ. આમીને સેમિનારની અધ્યક્ષતા કરી, જ્યારે ભારતીય રાષ્ટ્રીય સહકારી સંઘ (NCUI) ના અધ્યક્ષ અને ઇફકોના ચેરમેન દિલીપ સંઘાણીએ કાર્યક્રમનું ઉદ્ઘાટન કર્યું. શ્રી સંઘાણીએ કહ્યું કે સહયોગ આપણી ભારતીય સંસ્કૃતિનો આધાર છે અને અમૂલ જેવી સફળ સહકારી સંસ્થાઓ દેશમાં સફળ સહકાર મોડેલ અને સહકારના સમાજ પર પડતા પ્રભાવોને દર્શાવે છે. સહકાર ક્ષેત્ર રોજગારીની અગણિત તકો ઉપલબ્ધ કરાવવામાં સહાયક છે પરંતુ સહકાર ક્ષેત્રે પહેલા મહિલાઓની ભાગીદારી ખૂબ જ મર્યાદિત હતી. પોતાના સંબોધનમાં જી. એચ. આમીને લૈંગિક સમાનતા અને આર્થિક સ્વતંત્રતા માટે સહકારના મહત્વ પર પ્રકાશ પાડ્યો. તેમણે કહ્યું કે દેશભરની 8.5 લાખ સહકારી સમિતિઓમાંથી માત્ર 25,385 સહકારી સમિતિઓ જ મહિલાઓ દ્વારા સંચાલિત છે. આ આધારે સહકાર ક્ષેત્રે મહિલાઓની સંખ્યા પુરુષોના પ્રમાણમાં ઓછી છે. તેમણે મહિલાઓને સહકાર ક્ષેત્રે ભાગીદારી વધારવા અને નેતૃત્વની

ધ ગુજરાત સ્ટેટ કોઓપરેટિવ યુનિયને રાજ્ય કક્ષાના મહિલા કોઓપરેટિવ સેમિનારનું આયોજન કર્યું.

ભૂમિકામાં સામેલ થવા પર ભાર મૂક્યો. અમીને કહ્યું કે વૈશ્વિક આર્થિક મંદી (2008-2010) દરમિયાન જ્યાં કોર્પોરેટ વ્યવસાયો નુકસાન સહન કરી રહ્યા હતા, ત્યાં સહકારી સમિતિઓ નફાકારક વેપાર કરી રહી હતી. તેમણે આ સ્થિતિને સહકારી સમિતિઓની વૈશ્વિક માન્યતા સાથે જોડી અને 2012 તથા 2025ને આંતરરાષ્ટ્રીય સહકાર વર્ષ જાહેર કરવાના સંયુક્ત રાષ્ટ્રના નિર્ણયની પ્રશંસા કરી.

સેમિનારમાં સહકારને પ્રોત્સાહન આપવામાં પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્ર મોદીના મહત્વપૂર્ણ સહયોગના મહત્વ પર પણ પ્રકાશ પાડવામાં આવ્યો. પ્રધાનમંત્રીની દૂરંદેશી રણનીતિ હેઠળ વર્ષ 2025ને આંતરરાષ્ટ્રીય સહકાર વર્ષ જાહેર કરવાની ઔપચારિક જાહેરાત નવી દિલ્હીમાં આયોજિત વૈશ્વિક સહકાર સંમેલન દરમિયાન કરવામાં આવી. શ્રી આમીને કહ્યું કે સહકાર ક્ષેત્રે સક્રિય ભાગીદારીથી મહિલાઓ ભારતને વિકસિત બનાવવામાં પોતાનું બહુમૂલ્ય યોગદાન આપી શકે છે. NCUI ની રાષ્ટ્રીય કોઓપરેટિવ કમિટી

ફોર એમ્પાવરમેન્ટ ઓફ વુમનની ડિરેક્ટર આરતી બિસારિયાએ આ પ્રસંગે 'સામાજિક સમરસતા' વિષય પર પુસ્તકનું વિમોચન કર્યું અને પુનરોચ્ચાર કર્યો કે સહકાર મહિલાઓના આત્મ-સન્માન અને સતત વિકાસનું મુખ્ય માધ્યમ છે. તેમણે ગુજરાતના આર્થિક વિકાસમાં મહિલાઓ દ્વારા સંચાલિત સહકારી સમિતિઓના યોગદાનને મુખ્ય ગણાવ્યું અને કહ્યું કે સહકાર ક્ષેત્રે ગુજરાતમાં એવા ઘણા ઉદાહરણો છે, જ્યાં મહિલાઓ સહકારી સમિતિઓનું નેતૃત્વ કરી રહી છે.

સેમિનારમાં નિષ્ણાત વક્તાઓએ સહકાર સાથે જોડાયેલા વિવિધ વિષયો પર જાણકારી આપી. ડૉ. ભુમિબેન પંડ્યા (મહિલાઓમાં કૌશલ્ય વિકાસ), સુશ્રી અનિતા કપૂર (મહિલા નેતૃત્વ), સુશ્રી દૃષ્ટિબેન ઓઝા (સરકારી યોજનાઓ), અને સુશ્રી વર્ષાબેન મોરે (ડેરી ઉદ્યોગ દ્વારા આર્થિક વિકાસ) સહિત કાર્યક્રમમાં વિવિધ સહકારી સમિતિઓની લગભગ 1,300 મહિલા સભ્યોએ ભાગ લીધો.

AI અને સેન્સર ઉપકરણોથી સહકારિતા ડિજિટલ થશે.

સહકાર ઉદય ટીમ

ઉન્નત કૃષિને પ્રોત્સાહન આપવા માટે ડિજિટલ કોપ અને ડિજિટલ મેપિંગના પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્ર મોદીના સંકલ્પને પૂરા કરવાના પ્રયાસો શરૂ કરવામાં આવી ચૂક્યા છે. કૃષિ ક્ષેત્રની સહકારી સમિતિઓમાં ઇન્ટરનેટ ઓફ થિંગ્સ (IoT) સેન્સર મેપિંગ સહિત AI (કૃત્રિમ બુદ્ધિમત્તા) નો ઉપયોગ કરવામાં આવશે. વર્લ્ડ કોઓપરેશન ઇકોનોમિક ફોરમે ICED, IRMA અને IAT હૈદરાબાદના સહયોગથી TIHAN (ટેકનોલોજી, ઇનોવેશન હબ ઓન ઓટોનોમસ નેવિગેશન) પોજેક્ટ શરૂ કર્યો છે. તકનીકી ભાગીદારીથી દેશમાં ડિજિટલ કોપ અને જીઓસ્પેશિયલ નેવિગેશનનો ઉપયોગ શક્ય બનશે. ઉલ્લેખનીય છે કે વર્ષ 2024-25ના સામાન્ય બજેટમાં ઉન્નત કૃષિ માટે કૃષિના ડિજિટલ મેપિંગને મુખ્યત્વે સામેલ કરવામાં આવ્યું છે.

આંતરરાષ્ટ્રીય સહકાર વર્ષમાં સહકારને બહેતર બનાવવાની દિશામાં કરવામાં આવેલા તકનીકી પ્રયોગો ચોક્કસપણે સહકારને બહેતર બનાવવામાં કારગર સાબિત થશે. જેનાથી સહકારથી સમૃદ્ધિના સંકલ્પને પૂર્ણ કરવાની સાથે જ ગ્રામીણ સહકાર, આર્થિક વિકાસ અને સતત આજીવિકાને પ્રોત્સાહન મળશે. ઉન્નત સેન્સર ઉપકરણો અને AIના પ્રયોગોથી ડેરી સહકાર, કૃષિ સહકાર અને સ્વ-સહાય જૂથોની ઉત્પાદકતા અને કાર્યપ્રણાલીને વધુ બહેતર બનાવી શકાશે. ધ વર્લ્ડ કોઓપરેશન ઇકોનોમિક ફોરમ (WCOOPF) ના ચેરમેન દિલીપ સંઘાણીએ કહ્યું કે આ પહેલ સહકારી કૃષિ અને ગ્રામીણ ઉદ્યોગોમાં ડેટા-સંચાલિત નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયા, AI-સંચાલિત જીઓસ્પેશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ, ઇન્ટરનેટ ઓફ થિંગ્સ (IoT)-આધારિત વાસ્તવિક-સમય ડેટા સંગ્રહ અને ડિજિટલ મેપિંગને એકીકૃત કરશે. શ્રી સંઘાણીએ કહ્યું કે દેશમાં સહકાર મોડેલ કૃષિ ક્ષેત્રની કરોડરજી છે; જીઓસ્પેશિયલ ઇનોવેશન અને ઇન્ટરનેટ ઓફ થિંગ્સ (IoT) કે સેન્સર-આધારિત ડિજિટલ ઉપકરણોના ઉપયોગ તથા કોપ સર્વેક્ષણોને એકીકૃત કરવાથી સહકારી સમિતિઓનું આધુનિકીકરણ થશે, જેનાથી તે ડેટા-સંચાલિત, કુશળ અને વૈશ્વિક સ્તરે સ્પર્ધાત્મક બની શકશે. શ્રી દિલીપ સંઘાણીએ કહ્યું કે

- ધ વર્લ્ડ કોઓપરેશન ઇકોનોમિક ફોરમ, ઇરમા અને આઈઆઈટી હૈદરાબાદે કૃષિ સહકારમાં તકનીકી અને ડિજિટલ પ્રયોગોની પહેલ કરી છે.
- ઇન્ટરનેટ ઓફ થિંગ્સ (IoT) અને AIના ઉપયોગથી પીએમના ડિજિટલ કોપનું સપનું પૂરું થશે.

કૃષિ સહકાર ક્ષેત્રમાં ટેકનોલોજીનો આ રીતે ઉપયોગ પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્ર મોદીના સહકારથી સમૃદ્ધિ અને વિકસિત ભારતના સંકલ્પને પૂરો કરશે. ટેકનોલોજી અને AIના ઉપયોગથી નાના અને સીમાંત ખેડૂતોને ચોક્કસ પાક ઉત્પાદનનો લાભ મળશે, બજાર સુધી પહોંચ વધશે અને આર્થિક સમૃદ્ધિ વધશે.

લઘુત્તમ ટેકાના ભાવ માટે રચાયેલી પીએમ હાઈ પાવર કમિટીના સભ્ય અને WCOOPF ના સ્થાપક અધ્યક્ષ બિનોદ આનંદે કૃષિમાં ડિજિટલ પ્રયોગોને પ્રોત્સાહન આપવાના મહત્વ પર ભાર મૂક્યો, અને કહ્યું કે આપણે ટેકનોલોજી-આધારિત ઉદ્યોગસાહસિકતાને વધુ પ્રોત્સાહન આપવું જોઈએ, જેનાથી ગ્રામીણ અને નાના ખેડૂતોની આજીવિકા બહેતર બની રહી છે. શ્રી બિનોદ આનંદે કહ્યું કે આ પહેલ હેઠળ ડિજિટલ કોપ સર્વેક્ષણ માટે IoT ટેકનોલોજી-આધારિત ઇકોનોમિક ઝોન વિકસાવવામાં આવશે. AI-આધારિત જીઓસ્પેશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ અને રિયલ-ટાઇમ માર્કેટ લિંકેજથી સહકારનું ઇકોસિસ્ટમ મજબૂત થશે અને સતત આજીવિકાનો માર્ગ મોકળો થશે. આંતરરાષ્ટ્રીય સહકાર વર્ષ તરીકે આ પહેલ સ્માર્ટ સંસાધન વ્યવસ્થાપન, ડેટા-સંચાલિત નિર્ણય પ્રક્રિયા અને

ખરીદ યોજનાઓ પર કેન્દ્રિત બેઠકો દ્વારા કૃષિ અને ખેડૂત સહકારી સમિતિઓ માટે સક્ષમ સેવાઓની શરૂઆત કરશે. કૌશલ્ય વિકાસ અને નવીનતા કેન્દ્રીય રહેશે, જેમાં એક ડિજિટલ જ્ઞાન મંચની સ્થાપના થશે.

સ્માર્ટ સંસાધન વ્યવસ્થાપનમાં જમીન, પાણી અને આબોહવા ડેટા વ્યવસ્થાપન, પાક આયોજન, સિંચાઈ અને પુરવઠા શુંખલાને અનુકૂળિત કરવા માટે ઇન્ટરનેટ ઓફ થિંગ્સ (IoT) સેન્સર, ઉપગ્રહ ઇમેજરી અને AI વિશ્લેષણ વગેરેનો સમાવેશ થશે. આ ઉપરાંત, (આ પહેલ) બજાર પહોંચ પહેલ અને નાણાકીય સમાવેશનો વિસ્તાર કરવા, આપત્તિ સ્થિતિસ્થાપકતા અને આબોહવા અનુકૂળન વગેરે રણનીતિઓને મજબૂત કરવા અને નાના ખેડૂતોને સહયોગ આપવા માટે ચોક્કસ ખેતીને આગળ વધારવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરશે.

ડૉ. એ. આર. શ્રીનાથ

સહકાર સાથે યુવાનો અને મહિલાઓને જોડવા પર ભાર.

વિશ્વમાં સહકાર આંદોલન ઘણી રીતે લોકોના જીવનને પ્રભાવિત કરી રહ્યું છે. ભારતમાં સહકાર આંદોલન લોકોની જીવન પ્રણાલી સાથે જોડાયેલું છે. તમામ ક્ષેત્રોમાં તેનો વિસ્તાર થયો છે. ભારતીય ગ્રામીણ અર્થવ્યવસ્થામાં સહકારનો વિસ્તાર નીચલા સ્તર સુધી થઈ ચુક્યો છે. પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્ર મોદીના નેતૃત્વ અને દેશના પ્રથમ સહકારિતા મંત્રી શ્રી અમિત શાહના માર્ગદર્શન હેઠળ સહકાર ક્ષેત્ર નિરંતર આગળ વધી રહ્યું છે. પ્રધાનમંત્રી શ્રી મોદીનો આશય સહકાર આંદોલનને વધુ મજબૂત બનાવવાનો છે, જેમાં દેશના યુવાનો, મહિલાઓ અને ગ્રામીણ ક્ષેત્રના લોકોને જોડવાનો છે. મહિલાઓ, યુવાનો અને સમાજના નબળા વર્ગના લોકોને પણ વધુને વધુ પ્રોત્સાહન આપવાની જરૂર છે. વિશ્વભરની સહકારી સમિતિઓમાં મહિલાઓની ભૂમિકા વધી છે. વૈશ્વિક સ્તરે સહકારી સમિતિઓમાં મહિલાઓની ભાગીદારી વધી રહી છે અને મહિલાઓ સહકારી સમિતિઓમાં નેતૃત્વની ભૂમિકામાં આગળ આવી રહી છે.

ભારતના વિવિધ ક્ષેત્રોમાં સાડા આઠ લાખ સહકારી સમિતિઓ છે, જેની સાથે 29 કરોડ સભ્યો જોડાયેલા છે. તેમ છતાં દેશમાં મોટી વસ્તીને રોજગારીની જરૂર છે. બેરોજગારી દૂર કરવા અને ગરીબી દૂર કરવાના લક્ષ્યને પૂર્ણ કરવામાં સહકારની ભૂમિકા સતત વધી છે, જેમાં મહિલાઓની હવે મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા છે. મહિલાઓ હવે વિવિધ પ્રકારની સામાજિક-આર્થિક પ્રવૃત્તિઓમાં ભાગ લઈ રહી છે. સહકારી સમિતિઓ મહિલાઓમાં આત્મવિશ્વાસ વધારવાનું અને પારિવારિક આવકમાં સહયોગ કરવાનું માધ્યમ બની ગઈ છે. પંચાયતી રાજ કાયદાઓમાં બંધારણીય સુધારાઓ દ્વારા સ્થાનિક સ્વરાજ્યની સંસ્થાઓ અને નગરપાલિકાઓમાં મહિલાઓ માટે અનામતની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે. MSCS (બહુ રાજ્ય સહકારી સમિતિ) અધિનિયમ 2023માં સહકારી સમિતિઓના નિદેશક મંડળમાં બે મહિલા સભ્યોને સામેલ કરવાની

જોગવાઈ કરવામાં આવી છે. ડેરી સહકારી સમિતિઓમાં મહિલાઓનું ઘણું સરાહનીય યોગદાન રહ્યું છે. NCUA દ્વારા વિવિધ રાજ્યોમાં મહિલાઓ માટે શૈક્ષણિક ફિલ્ડ પ્રોજેક્ટ કાર્યક્રમો સંચાલિત કરવામાં આવી રહ્યા છે.

NCUA વિવિધ પ્રશિક્ષણ કાર્યક્રમો દ્વારા મહિલાઓના જીવનને સશક્ત બનાવવા માટે પ્રતિબદ્ધ છે, જેનાથી તેઓ આત્મનિર્ભર બની રહી છે. ભોપાલ, શિમોગા અને ઇમ્ડાલમાં મહિલાઓને સહકાર દ્વારા સશક્ત કરવા માટે ઘણા કૌશલ્ય વિકાસ કાર્યક્રમો સંચાલિત કરવામાં આવી રહ્યા છે. છઠ્ઠી જુલાઈ 2021ના રોજ રચાયેલા દેશના પ્રથમ સહકારિતા મંત્રાલયની રચના બાદથી ભારતીય મહિલાઓ પર વિશેષ ધ્યાન આપવામાં આવ્યું છે. આ ક્રમમાં સામાન્ય બજેટમાં મહિલાઓ માટે ત્રણ લાખ કરોડ રૂપિયાના બજેટને મંજૂર કરવામાં આવ્યું છે, જે મહિલાઓ અને છોકરીઓના જીવનને બહેતર બનાવવામાં ખર્ચ કરવામાં આવશે. આનાથી તે સિદ્ધ થાય છે કે સરકાર આર્થિક વિકાસમાં મહિલાઓના યોગદાનને મજબૂત કરવાના પોતાના સંકલ્પ માટે પ્રતિબદ્ધ છે.

સ્વ-સહાય જૂથો (SHG) દ્વારા વિકાસમાં મહિલાઓની સામૂહિક સહભાગિતા સુનિશ્ચિત કરવામાં આવી રહી છે. આ સાથે જ લઘુ, સૂક્ષ્મ અને મધ્યમ કક્ષાના ઉદ્યોગો (MSME) માટે મુદ્રા લોનની મર્યાદા વધારીને 20 લાખ રૂપિયા કરી દેવામાં આવી છે. આ સંદર્ભમાં સહકાર ક્ષેત્ર આ યોજનાઓનો અમલ કરવામાં સક્રિયપણે પોતાની ભાગીદારી નિભાવી રહ્યું છે. ખાસ કરીને મહિલાઓના વિકાસ માટે નોંધાયેલી સહકારી સમિતિઓ જેમ કે મહિલા કલ્યાણ સહકારી સમિતિઓ (જેમાંથી રાષ્ટ્રીય સહકારી ડેટાબેઝ રિપોર્ટ અનુસાર 25,092 છે) વિકાસ માટે આ ભંડોળો સુધી પહોંચવાની ક્ષમતા ધરાવે છે. તેનો ઉપયોગ મહિલાઓ માટે કૌશલ્ય વિકાસ કાર્યક્રમોનું વધુ આયોજન કરવા અને મહિલાઓના નેતૃત્વ હેઠળના સ્વ-સહાય જૂથોના

ઉદ્યોગોની બજાર પહોંચને પ્રોત્સાહન આપવા માટે કરી શકાય છે. આ સાથે જ ભારતીય યુવાનો માટે પણ સહકાર ક્ષેત્રે બહેતર ભવિષ્ય માટે અપાર વિકલ્પો ઉપલબ્ધ છે. ભારતીય શહેરોમાં દર ત્રીજી વ્યક્તિ યુવાન છે, ટૂંક સમયમાં ભારત વિશ્વનો સૌથી યુવા દેશ બનવા જઈ રહ્યો છે, જેની 64 ટકા વસ્તી કાર્યકારી વયજૂથની છે. હાલમાં મોટાભાગના ભારતીય યુવાનો શૈક્ષણિક સ્તરે સહકારી સંસ્થાઓ, યુનિવર્સિટીઓ, કોલેજો અને સિનિયર સેકન્ડરી શાળાઓમાં છે.

યુવાનો ઉત્પાદન કે સેવા-આધારિત સહકારી સમિતિ શરૂ કરી શકે છે, આનાથી સહકારના સંદર્ભમાં તેમના શિક્ષણનો વધુ સારો ઉપયોગ કરી શકાય છે. જોકે અત્યાર સુધી યુવાનોની સહકાર ક્ષેત્રે ભાગીદારી કેમ્પસ પ્રવૃત્તિઓ સુધી જ મર્યાદિત છે, કોલેજ અને તાલીમ સંસ્થાઓમાં યુવાનો નાની પરંતુ જરૂરી વસ્તુઓની સપ્લાય ચેઇન બનાવવામાં પોતાની સહભાગિતા નિભાવી રહ્યા છે જેમ કે કેમ્પસમાં કોપી, પુસ્તક, પેન, પેન્સિલ વગેરેનું વેચાણ યુવાનોની નાની સહકારી સમિતિઓ દ્વારા કરવામાં આવી રહ્યું છે. આ સહકારી સમિતિઓ અન્ય જરૂરી સેવાઓ જેવી કે ટિકિટ બુકિંગ, ટ્રાવેલ ઇન્સ્યુરન્સ, કમ્યુટર તાલીમ વગેરે સેવાઓનું પણ સંચાલન કરી રહી છે. ખૂબ જ ઓછી જગ્યાએ આ યુવાનો બચત અને ધિરાણ સંબંધિત પ્રવૃત્તિઓનું પણ સંચાલન કરી રહ્યા છે. એવી આશા પણ રાખવામાં આવી રહી છે કે નવી સહકાર નીતિથી સહકારી શિક્ષણ, તાલીમ અને રાષ્ટ્રીય સહકારિતા યુનિવર્સિટીની સ્થાપનાથી સહકાર ક્ષેત્રે મહિલાઓ અને યુવાનોની ભાગીદારીને પ્રોત્સાહન મળશે.

પૂર્વ નિદેશક, ભારતીય રાષ્ટ્રીય સહકારી સંઘ (NCUI)

કેન્યાની કોઓપરેટિવ યુનિવર્સિટી દ્વારા એક ઉચ્ચ સ્તરીય સેમિનારનું આયોજન કરવામાં આવ્યું. તેમાં ખાદ્ય સુરક્ષા, ગામીણ વિકાસ અને વૈશ્વિક ભાગીદારી સહિત ઘણા વિષયો પર નિષ્ણાતો અને નીતિ નિર્ધારકોએ ચર્ચા કરી. સેમિનારમાં કેન્યાના સહકારિતા આયુક્ત ડેવિડ ઓબોનયો, NCUના ચેરમેન શ્રી દિલીપ સંઘાણી સહિત વૈશ્વિક સહકારના ઘણા મોટા પ્રતિનિધિઓ ઉપસ્થિત હતા.

ઇફકોના પ્રબંધ નિદેશક ડૉ. ઉદય શંકર અવસ્થીએ તેમની જોડેન યાત્રા દરમિયાન JPMC (જોર્ડન ફોસ્ફેટ માઇનર્સ કંપની) ની બોર્ડ બેઠકમાં ભાગ લીધો. તેમાં તેમણે પ્લાન્ટના ઉત્પાદન અને નફાકારકતા સંબંધિત વિવિધ વિષયો પર ચર્ચા કરી. ડૉ. અવસ્થીએ બહેતર કામગીરી બદલ JPMCની ટીમને અભિનંદન પાઠવ્યા.

પુણેના વૈમનીકોમ (VAMNICOM) માં આયોજિત આંતરરાષ્ટ્રીય સંમેલનમાં બોલતા ઇફકોના કૃષિ વૈજ્ઞાનિક ડૉ. એસ. એસ. પવારે 'સહકારી ડિજિટલ નવીનતા અને મૂલ્ય શૃંખલાઓ દ્વારા સમૃદ્ધિ' વિષય પર પોતાના વિચારો રજૂ કર્યા. સંમેલનમાં સહકારી સમિતિઓના આંતરરાષ્ટ્રીય પ્રતિનિધિઓએ ભાગ લીધો.

ઇફકોના માર્કેટિંગ ડિરેક્ટર શ્રી યોગેન્દ્ર કુમારે પલવલના ખેડૂતો શ્રી ધરમપાલ, શ્રી ટેકન અને શ્રી કૃષ્ણ સાથે મુલાકાત કરી, જેમણે તેમના પાકોમાં ઇફકો નેનો ખાતરોનો ઉપયોગ કર્યો હતો. ખેડૂતોએ કહ્યું કે નેનો યુરિયાના ઉપયોગથી તેમને બહેતર પરિણામો મળ્યા છે. ખેડૂતો પરંપરાગત યુરિયાને બદલે હવે નેનો યુરિયા અને ડીએપીનો ઉપયોગ કરી રહ્યા છે.

ઇફકોના માર્કેટિંગ ડિરેક્ટર શ્રી યોગેન્દ્ર કુમારે પલવલના ખેડૂતો શ્રી ધરમપાલ, શ્રી ટેકન અને શ્રી કૃષ્ણ સાથે મુલાકાત કરી, જેમણે તેમના પાકોમાં ઇફકો નેનો ખાતરોનો ઉપયોગ કર્યો હતો. ખેડૂતોએ કહ્યું કે નેનો યુરિયાના ઉપયોગથી તેમને બહેતર પરિણામો મળ્યા છે. ખેડૂતો પરંપરાગત યુરિયાને બદલે હવે નેનો યુરિયા અને ડીએપીનો ઉપયોગ કરી રહ્યા છે.

આંતરરાષ્ટ્રીય સહકાર વર્ષના પ્રસંગે ઇફકોએ નવી દિલ્હી સ્થિત ઇફકો સદનમાં આમ્મિયાના પ્રતિનિધિ મંડળની યજમાની કરી. તેનું નેતૃત્વ આમ્મિયા ગણરાજ્યના લઘુ અને મધ્યમ ઉદ્યોગ વિકાસ મંત્રાલયના શ્રીમતી સુબેટા કે. મુટેલોએ કર્યું. આ પ્રસંગે ઇફકોના પ્રબંધ નિદેશક ડૉ. ઉદય શંકર અવસ્થી સહિત ઘણા વિશિષ્ટ લોકો ઉપસ્થિત હતા.

વિકસિત ભારતના લક્ષ્ય તરફ આગળ વધી રહેલા ભારતના સંકલ્પો ખૂબ જ સ્પષ્ટ છે. આપણે સૌ સાથે મળીને એવા ભારતના નિર્માણમાં લાગેલા છીએ, જ્યાં ખેડૂત સમૃદ્ધ હોય, ખેડૂત સશક્ત હોય. અમારો પ્રયાસ છે કે કોઈ ખેડૂત પાછળ ન રહી જાય, દરેક ખેડૂતને આગળ લાવીએ. આપણે કૃષિને વિકાસનું પ્રથમ એન્જિન માનીને આપણા અન્નદાતાઓને ગૌરવપૂર્ણ સ્થાન આપ્યું છે. આપણે બે મોટા લક્ષ્યો તરફ એક સાથે આગળ વધી રહ્યા છીએ, પહેલું- કૃષિ ક્ષેત્રનો વિકાસ અને બીજું- આપણા ગામોની સમૃદ્ધિ.

શ્રી નરેન્દ્ર મોદી, પ્રધાનમંત્રી

पूर्णतः सहकारी स्वामित्व
Wholly owned by Cooperatives

એક શક્તિશાળી જોડી

નેનો યુરિયા
પ્લસ

સાગરિકા

નેનો
ડીએપી

ઇન્ડિયન ફાર્મર્સ ફર્ટિલાઇઝર કોઓપરેટિવ લિમિટેડ
ઇફકો સદન C-1, જિલ્લા કેન્દ્ર સાકેત પ્લેસ નવી દિલ્લી 110017
ફોન નંબર-91-11-26510001, 91-11-42592626, વેબસાઇટ www.iffco.coop

ઇફકો નેનો
ફર્ટિલાઇઝર્સ વિશે
વધુ જાણવા માટે
કૃપા કરીને સ્કેન કરો

Postal Registration No.: DL(S)-17/3559/2023-25

Published on 13-07-2024

Applied for RNI Registration/Exempted for Three Months vide ADG Posts Letter No.22-1/2023-PD, dt.14-05-2024